

UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ

Fakulta humanitních studií

Institut mezioborových studií Brno

Současné vězeňství

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**Vedoucí bakalářské práce:
doc. PhDr. Jaroslav Nevoránek, CSc.**

**Vypracoval:
Vlastimil Kříž**

Brno 2007

OBSAH

ÚVOD	3
1. ÚKOLY, ORGANIZACE A ŘÍZENÍ VĚZEŇSKÉ SLUŽBY	4
1.1. Úkoly VS	4
1.2. Organizace a řízení VS	5
2. OBVINĚNÍ a ODSOUZENÍ	13
2.1. Statistické údaje k obviněným a odsouzeným za rok 2006 v ČR	13
2.2. Stav obviněných	14
2.3. Stav odsouzených	15
3. PERSONÁL VS	17
3.1. Počet a struktura	17
3.2. Vzdělání	18
3.3. Věk	19
4. PRÁVA A POVINNOSTI ZAMĚSTNANCŮ VS ČR	20
4.1. Povinnosti příslušníka	20
4.2. Oprávnění příslušníka	22
4.3. Spolupráce s dalšími orgány státu	28
5. POPIS STRUKTURY A ČINNOSTI ORGANIZAČNÍ JEDNOTKY	30
5.1. Charakteristika VV Brno	30
5.2. Kapacita Vazební věznice a vězeňské nemocnice Brno	30
5.3. Popis činnosti jednotlivých oddělení	31
5.4. Aktivity obviněných ve Vazební věznici Brno	47
5.5. Oddělení pro výkon trestu ve Vazební věznici Brno	50
5.6. Zajímavé informace z Vazební věznice Brno uveřejněné v časopise České vězeňství	52
6. VNITŘNÍ ŘÁD VAZEBNÍ VĚZNICE BRNO	53
6.1. Úprava denního života obviněných	53
6.2. Přijímání obviněných do výkonu vazby	53
6.3. Umísťování obviněných	54
6.4. Stravování	55
6.5. Vystrojování obviněného	55
6.6. Korespondence	56
6.7. Návštěvy	57
6.8. Duchovní služba	58
6.9. Přijímání balíčků a peněz	59
6.10. Uspokojování kulturních a dalších potřeb	60
6.11. Péče o zdraví vězňených osob	60
6.12. Koupání	61
6.13. Vycházky	61
6.14. Zaměstnávání	61
6.15. Ochrana práv obviněných	63

7. KONCEPCE ROZVOJE ČESKÉHO VĚZEŇSTVÍ DO ROKU 2015	64
7.1 Cíl	64
7.2 Základní programové prohlášení	64
7.3 Strategické cíle	64
7.4 Bezpečnostní doktrína	65
7.5 Změna způsobu výkonu vazby	65
7.6 Výkon trestu odnětí svobody	66
7.7 Vztahy k veřejnosti	66
Závěr	68
Resumé	69
Anotace	70
Seznam použité literatury	71
Seznam příloh	71
Příloha č.1	72
Příloha č.2	74

Úvod

Téma bakalářské práce „**Současné vězeňství**“ jsem si vybral ze dvou základních důvodů a to: 1) od roku 1996 se v tomto odvětví aktivně pohybuji jako příslušník ve služebním poměru a za 2), protože období po roce 1989 přineslo za vězeňské zdi mnoho nového v různých oblastech vykonávaných činností pracovníky Vězeňské služby České republiky. Vzhledem k tomu, že tato instituce není ve středu zájmu převážné většiny obyvatelstva, považuji za vhodné vypracovat ucelenou práci z tohoto oboru opírající se o dostupné prameny a odborné studie vycházející z penologického výzkumu, který je jedním z velmi důležitých úkolů bezpečnostního sboru.

Vězeňská služba České republiky byla zřízena zákonem ČNR č. 555/1992 Sb.¹, o Vězeňské službě a justiční stráží České republiky, ve znění pozdějších předpisů. S účinností od 1.1.2004 byla přijata novela tohoto zákona, která se zaměřila na zpřesnění některých vztahů, ať již v rámci Vězeňské služby České republiky (dále jen „Vězeňská služba“) nebo vůči subjektům stojícím mimo ni v oblasti působnosti této služby při zabezpečování vztahů s jinými službami, např. s Policií České republiky. Například Vláda České republiky je nyní oprávněná při mimořádných situacích povolat příslušníky Vězeňské služby (dále jen „příslušník“) k plnění úkolů policie. Novela také umožňuje působení příslušníků Vězeňské služby v zahraničí na základě mezinárodních dohod. Kromě toho novela řeší řadu dílčích otázek, jako je doplnění zákona o úkoly Vězeňské služby na úseku ochrany a bezpečnosti svědků, zaměstnanců soudů, státních zastupitelství a Ministerstva spravedlnosti před fyzickými útoky a nově se také vymezuje vztah mezi vězeňskou a justiční stráží. Následující údaje o úkolech, organizaci a řízení Vězeňské služby již proto odpovídají této novele.

Činnost Vězeňské služby České republiky se řídí zejména:
zákonem č. 293/1993 Sb., o výkonu vazby, ve znění pozdějších předpisů,
zákonem č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů,
vyhláškou Ministerstva spravedlnosti č. 109/1994 Sb., kterou se vydává řád výkonu vazby, ve znění vyhlášky č. 292/2001 Sb.,
vyhláškou Ministerstva spravedlnosti č. 345/1999 Sb., kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody.

¹ Srov. Zákon České národní rady č.555/1992 Sb. ze dne 17. listopadu 1992 o Vězeňské službě a justiční stráží České republiky v aktuálním znění

1. ÚKOLY, ORGANIZACE A ŘÍZENÍ VĚZEŇSKÉ SLUŽBY

1.1 Úkoly Vězeňské služby

Vězeňská služba plní v rámci své činnosti tyto úkoly:

- ❖ spravuje a střeží vazební věznice a věznice a odpovídá za dodržování zákonem stanovených podmínek výkonu vazby a výkonu trestu odnětí svobody,
- ❖ střeží, předvádí a eskortuje osoby ve výkonu vazby a ve výkonu trestu odnětí svobody,
- ❖ prostřednictvím programů zacházení soustavně působí na osoby ve výkonu trestu odnětí svobody a obdobně i na některé skupiny osob ve výkonu vazby s cílem vytvořit předpoklady pro jejich řádný způsob života po propuštění,
- ❖ provádí výzkum v oboru penologie a využívá jeho výsledky a vědecké poznatky při výkonu vazby a při výkonu trestu odnětí svobody,
- ❖ zajišťuje pořádek a bezpečnost v budovách soudů, státních zastupitelství a ministerstva a v jiných místech jejich činnosti a v rozsahu stanoveném tímto zákonem zajišťuje pořádek a bezpečnost při výkonu pravomoci soudů a státních zastupitelství,
- ❖ vytváří podmínky pro pracovní a jinou účelnou činnost osob ve výkonu vazby a ve výkonu trestu odnětí svobody,
- ❖ provozuje hospodářskou činnost za účelem zaměstnávání osob ve výkonu trestu odnětí svobody, případně i osob ve výkonu vazby,
- ❖ vede evidenci osob ve výkonu vazby a ve výkonu trestu odnětí svobody na území České republiky,
- ❖ plní úkoly, které pro ni vyplývají z vyhlášených mezinárodních smluv, k jejichž ratifikaci dal Parlament souhlas a jimiž je Česká republika vázána,
- ❖ zabezpečuje vzdělávání příslušníků Vězeňské služby a občanských zaměstnanců Vězeňské služby, které provádí Institut vzdělávání, a vzdělávání osob ve výkonu vazby a ve výkonu trestu odnětí svobody, které provádí Střední odborné učiliště, učiliště a odborné učiliště Vězeňské služby,

- ❖ poskytuje zdravotní péči osobám ve výkonu vazby, osobám ve výkonu trestu odnětí svobody, příslušníkům a občanským zaměstnancům Vězeňské služby; v případě potřeby zabezpečuje specializovanou zdravotní péči v mimovězeňských zdravotnických zařízeních,
- ❖ prošetřuje vlastními pověřenými orgány trestnou činnost příslušníků; ve spolupráci s Policií České republiky se podílí na předcházení a odhalování trestné činnosti osob ve výkonu vazby a ve výkonu trestu odnětí svobody,
- ❖ plní další úkoly podle zvláštních předpisů¹.

Tak jako ostatní oblasti státní správy i vězeňství stojí před novými úkoly, které vyplývají z potřeb vznikajících v procesu evropské integrace a z nových fenoménů spojených s nadnárodní kriminalitou. Sjednocení Evropy na základě principu volného pohybu pracovních sil, zboží a kapitálu má i své negativní stránky v podobě větších možností pro pachatele všech druhů trestné činnosti včetně organizovaného zločinu a terorismu. I zde platí, že státní mechanismus se snaží s novými prvky organizovaného zločinu neztratit krok a mají-li být jeho opatření účinná, musí se uskutečňovat v duchu mezinárodní spolupráce a koordinace².

1.2 Organizace a řízení Vězeňské služby

Vězeňská služba je ozbrojeným bezpečnostním sborem. Řídí ji generální ředitel (k 1.1. 2007 generálmajor PhDr. Luděk Kula), kterého jmenuje a odvolává ministr spravedlnosti (k 1.1. 2007 JUDr. Jiří Pospíšil). Generální ředitel odpovídá ministrovi spravedlnosti za činnost Vězeňské služby.

Stanovené úkoly zajišťují ve Vězeňské službě vězeňská stráž, justiční stráž, správní služba a pověřené orgány Vězeňské služby.

Vězeňská stráž střeží, předvádí a eskortuje osoby ve výkonu vazby a ve výkonu trestu odnětí svobody, střeží vazební věznice, věznice a je-li povolána k plnění úkolů justiční stráž, střeží budovy soudů, státních zastupitelství a Ministerstva spravedlnosti. Při této činnosti zajišťuje stanovený pořádek a kázeň.

¹ § 2 zák. č.555/1992 Sb.

² KRÁL, Vladimír, Sborník referátů z mezinárodní konference, Praha, 2004 , s.17-18

Justiční stráž zajišťuje pořádek a bezpečnost v budovách soudů, státních zastupitelství a Ministerstva spravedlnosti a v jiných místech jejich činnosti. Je-li justiční stráž dočasně povolána k plnění úkolů vězeňské stráže, střeží vazební věznice a věznice, předvádí a eskortuje osoby ve výkonu vazby a ve výkonu trestu odnětí svobody. Při této činnosti zajišťuje stanovený pořádek a kázeň.

Správní služba rozhoduje ve správním řízení podle zvláštních právních předpisů a zabezpečuje organizační, ekonomickou, vzdělávací, výchovnou, zdravotnickou a další odbornou činnost.

Pověřené orgány Vězeňské služby mají postavení policejního orgánu v řízení o trestných činech příslušníků.

Příslušníci ve služebním poměru k Vězeňské službě zařazení do správní služby mohou být pověřeni plněním úkolů vězeňské stráže. Příslušníci zařazení ve vězeňské strážci mohou být dočasně povoláni k plnění úkolů justiční stráže jen v mimořádných případech, zejména nemůže-li justiční stráž vlastními prostředky zajistit výkon služby, a to pouze se souhlasem generálního ředitele. Příslušníci zařazení v justiční strážci mohou být dočasně povoláni k plnění úkolů vězeňské stráže v místech výkonu vazby nebo výkonu trestu odnětí svobody jen v mimořádných případech, nemůže-li vězeňská stráž zajistit vlastními prostředky pořádek a bezpečnost v těchto místech, a to pouze se souhlasem generálního ředitele.

Právní úkony jménem státu činí za Vězeňskou službu generální ředitel. Ředitelé vazebních věznic, věznic a dalších organizačních jednotek Vězeňské služby jsou oprávněni jednat a činit právní úkony za Vězeňskou službu ve všech věcech, kromě těch, které podle zákona nebo rozhodnutí ministra nebo generálního ředitele patří do jejich pravomoci.

V čele organizačních jednotek stojí ředitelé, které jmenuje a odvolává generální ředitel¹.

¹ § 3 zák. č.555/1992 Sb.

Generální ředitelství Vězeňské služby

Generální ředitelství se sídlem Soudní 1672/1a, 140 67, Praha 4, zabezpečuje plnění společných úkolů ostatních organizačních jednotek, které metodicky řídí a kontroluje.

Generální ředitelství se člení na odbory. Sekretariát generálního ředitele má postavení odboru generálního ředitelství.

Odbory generálního ředitelství v rámci své působnosti metodicky řídí a kontrolují činnost odborných úseků v organizačních jednotkách Vězeňské služby, získané poznatky analyzují a navrhují potřebná opatření, podílejí se na vyřizování stížností, oznámení a podnětů, zpracovávají návrhy vnitřních předpisů, podílejí se na připomínkovém řízení k právním předpisům a na zpracování právních stanovisek, připravují podklady pro jednání generálního ředitele, jeho poradních orgánů a ve stanoveném rozsahu též zpracovávají další odborné materiály a písemnosti. Kromě stanovených specializovaných činností plní další úkoly uložené generálním ředitelem a ministrem spravedlnosti.

K problematice kvalitního vedení v této oblasti byla přeložena odborná studie „Řízení věznic v čase změn“¹ ředitele Mezinárodního centra vězeňských studií Prof. Dr. Andrew Coyle, Ph. D., který pracoval mezi lety 1973 až 1997 jako ředitel věznice, nejprve ve Skotsku, později v Anglii. Postupně během své kariéry řídil čtyři věznice. Od roku 1997 je ředitelem ICPS (International Centre for Prison Studies) na King's College, při Londýnské universitě a má zkušenosti s různými vězeňskými systémy v mnoha zemích. Jeho studie nevychází z teorií a hypotéz, ale je založena převážně na těžce získaných zkušenostech z praxe.

Podnětem pro vznik této studie byl projekt realizovaný v letech 1998-2000, jehož cílem bylo zjistit změny sociálního klimatu v prostředí věznic. Projekt měl zjistit charakter ideálního modelu řízení věznic a pokud by se zjistilo, že existuje, identifikovat jednotlivé části tohoto modelu.

Výsledek této studie nám odpovídá na jasně formulovanou otázku a to, jak vypadá dobře řízená věznice: dobře vedené vězení je takové, které má slušné a lidské prostředí.

¹ COYLE, Andrew. Řízení věznic v čase změn, Praha, 2004

Z praktického hlediska lze charakteristické ukazatele dané věznice měřit podle kvality mezilidských vztahů, a to mezi personálem, který tam pracuje, vězni, kteří tam žijí, a kýmkoli dalším, kdo danou věznici navštíví za jakýmkoliv účelem. Princip je tedy velmi jednoduchý. Avšak jeho praktické použití je jedním z nejsložitějších úkolů vedení věznic v dané zemi. Nejlépe vedené vězeňské systémy jsou pravděpodobně takové, které mají jasné pojetí o svých cílech, úkolech a hodnotách. Základem pro to všechno je dobrý komunikační systém, který probíhá shora dolů, zdola nahoru a napříč organizací. Personál na všech úrovních si musí být plně vědom úkolů a hodnot organizace a plně se s nimi ztotožňovat. Musí rozumět strategickým rozhodnutím, ať už pocházejí z generálního ředitelství, anebo od vedení vlastní věznice. Zaměstnanci musí také cítit, že jim bude nasloucháno a budou vyslyšeni, kdykoli budou mít potřebu přispět svým názorem k rozvoji organizace. Velmi důležitým faktorem kvalitního řízení je také to, že dobré vedení je dynamické. Řízení je spíše neustále se vyvíjející proces, nikoli nějaký stav, kterého bychom mohli jednou a všichni dosáhnout. Celý proces neustále směřuje k nějakému konci, aniž ho kdy dosáhne. Jinými slovy je to cesta, která nikdy nekončí. Dynamický proces může vyvolat určitý stupeň nejistoty, vyvolává potřebu změn. Věznice jako organizace nemají rády nejistotu; cítí ji jako nestabilitu a ohrožení. To je důvod, proč potřebují patřit někam, kde všichni mohou souhlasit se souborem společných etických hodnot a budou mít i kvalitní vedení. Pokud k tomu dojde, pak proces změn povede k lepšímu vedení věznic, které budou bezpečnější, lépe zajištěné a účinnější; povede k takovým věznicím, v nichž se bude cítit slušnost a lidskost¹.

Dle mého názoru současné vedení bezpečnostního sboru přispívá svým stylem řízení k upevnování výše uvedených závěrů studie a dělá vše pro zkvalitnění obrazu zaměstnanců Vězeňské služby České republiky v očích široké veřejnosti.

Vazební věznice

Tato zařízení včetně zvláštních oddělení věznic určených pro výkon vazby zajišťují, aby vazba plnila zákonem stanovený účel (§ 67, 350c, § 396, § 397 a § 411 trestního řádu)², přičemž odpovídají za to, že obvinění budou podrobena pouze nezbytně nutným omezením.

¹ COYLE, Andrew. Řízení věznic v čase změn, Praha, 2004, s.109-110

² Zákon č.141/1961 Sb. o trestním řízení soudním

Vazba se vykonává jak v klasickém celovém, tak ve zmírněném režimu, ve kterém se obvinění mohou v určeném čase volně pohybovat a stýkat se s ostatními obviněnými umístěnými v tomto oddělení.

Věznice

Věznice zajišťují, aby trest odnětí svobody byl vykonáván v souladu se zákonem a současně zabezpečují plnění povinností, které v souvislosti s výkonem trestu ukládají další právní předpisy.

Podle nové právní úpravy diferenciací výkonu trestu účinné od 1.1.2000 se věznice člení podle míry vnější ostrahy, zajištění bezpečnosti a způsobu uplatňování resocializačních programů do čtyř základních typů:

- a) s dohledem,
- b) s dozorem,
- c) s ostrahou,
- d) se zvýšenou ostrahou.

Vedle základních typů věznic se zřizují zvláštní věznice pro mladistvé. V rámci jedné věznice mohou být zřízena oddělení různých základních typů, pokud tím není ohrožen účel výkonu trestu.

V současné době rozhoduje o přidělování vězňů do jednotlivých kategorií věznic místně příslušný soud, který v trestní věci pravomocně rozhodl. Tento způsob není zcela ideální a proto se v současné době velmi diskutuje o změně ustanovení zákona a přenesení rozhodnutí na Vězeňskou službu České republiky. Na toto téma také odpovídal při rozhovoru současný ministr spravedlnosti JUDr. Jiří Pospíšil, který pro časopis České vězeňství uvedl: „Jsem si vědom toho, že dnešní přidělování vězňů do jednotlivých kategorií věznic soudy není úplně ideální, a v tomto směru bych byl velmi rád, kdyby vězeňská služba zpracovala v duchu moderních trendů západního vězeňství návrh na alternativní způsob rozhodování o tom, v jaké kategorii věznice bude vězeň vykonávat trest odnětí svobody. A potom o tom můžeme vést diskusi. Takže já očekávám spíše aktivitu ze strany vězeňské služby, která zaměstnává hodně odborníků,

praktiků a znalců¹. Jistě takové hodnocení ministra spravedlnosti je erudované a na místě a plně se s ním ztotožňuji.

Institut vzdělávání Vězeňské služby

Institut vzdělávání Vězeňské služby se sídlem ve Stráži pod Ralskem je rezortním vzdělávacím zařízením, které zajišťuje profesní přípravu zaměstnanců Vězeňské služby.

Vzdělávání pracovníků vězeňské služby má bohatou historii, která sahá až do první poloviny 19. století. V listopadu roku 2006 se završila jeho další významná etapa. Institut vzdělávání oslavil 10. výročí své činnosti ve Stráži pod Ralskem a u této příležitosti vydalo generální ředitelství Vězeňské služby České republiky jako přílohu časopisu České vězeňství pamětní almanach, který shrnuje vývoj tradic vzdělávání vězeňského personálu od roku 1852 po současnost².

Na tuto činnost také mimo jiné reaguje Rada Evropy-doporučením Rec (2006) 2 Výboru ministrů členským státům k Evropským vězeňským pravidlům ze dne 11. ledna 2006, které bylo schváleno na 952. zasedání náměstků ministrů. Tyto Evropská vězeňská pravidla byla přeložena a vydána jako příloha resortního časopisu České vězeňství č. 1/2006 a v souladu s doporučením Rady Evropy distribuována zejména mezi soudními orgány, vězeňskými pracovníky a jednotlivými vězni.

Z uvedených doporučení-Výcvik vězeňských pracovníků- jsou velmi přínosné pro samotný výkon služby dvě a to:

-vedení věznic zajistí, že si v průběhu své pracovní kariéry budou všichni zaměstnanci udržovat a zdokonalovat své znalosti a profesionální způsobilost účastí v kurzech při zaměstnání a že jejich profesní rozvoj bude zajišťován ve vhodných časových intervalech³,

-personál, který pracuje se specifickými skupinami vězňů, jako jsou například cizí státní příslušníci, ženy, mladiství nebo duševně nemocní vězni apod., musí absolvovat speciální školení zaměřené na jejich specializovanou práci⁴.

¹ České vězeňství, ročník 15, č.1/2007, s.2-3

² České vězeňství, ročník 15, č. 1/2007, s.8

³ Evropská vězeňská pravidla, příloha časopisu České vězeňství, ročník 14, č.1/2006, s. 27, bod 81.2

⁴ Evropská vězeňská pravidla, příloha časopisu České vězeňství, ročník 14, č.1/2006, s. 28, bod 81.3

Po osobním absolvování několika takových kurzů dle mého názoru je systém vzdělávání v této oblasti prostřednictvím Institutu vzdělávání ve Stráži pod Ralskem velmi dobře nastaven, doba strávená na takto absolvovaných školeních, seminářích a kurzech je rozhodně efektivně využita a vede k získání často nových a aktuálních teoretických znalostí, které jsou pak kontinuálně přenášeny do praxe. Jistě je také přínosem, že na tomto vzdělávání se podílejí opravdu erudovaní a edukačně zdatní pracovníci z oboru penologie, kteří staví především na předávání získaných a ověřených znalostí z praxe.

Zotavovny Vězeňské služby

Zotavovny Vězeňské služby jsou příspěvkovými organizacemi zřízenými Ministerstvem spravedlnosti, které zajišťují preventivní rehabilitace, akce služebního a pracovního charakteru a dále poskytují rekreační služby pro příslušníky a občanské zaměstnance Vězeňské služby a pracovníky resortu Ministerstva spravedlnosti.

V souladu s ustanovením § 80 zákona č.361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, je před zotavovny postaven od 1.1. 2007 nový úkol a to poskytování ozdravných pobytů v trvání 14 dnů nepřetržitě v kalendářním roce pro příslušníky, jejichž služební poměr trvá alespoň 15 let. Příslušníkům, kteří nesplňují podmínku 15 let trvání služebního poměru lze poskytnout ozdravný pobyt pouze na základě doporučení lékaře zdravotnického zařízení.

V této souvislosti vyvstává mezi zaměstnanci otázka zhodnocení rozdílu mezi výkonem pracovních činností zaměstnance ve služebním poměru (příslušníkem) a zaměstnancem v pracovním poměru (občanským zaměstnancem), kterému nejsou stanoveny zákonné důvody k udělení ozdravného či jiného pobytu směřujícího k načerpání nových sil po náročné práci (vychovatel, speciální pedagog, psycholog atd.). Jedná se velmi „choulostivou“ problematiku, která je často diskutována v rámci debat mezi příslušníky a občanskými zaměstnanci a jistě by bylo v této oblasti zajímavé provést výzkum v otázce dopadu vykonávaných pracovních činností na zdraví fyzické, ale i psychické.

Dle mého názoru je nutné vzít v úvahu při posuzování vzniku nároku na ozdravný pobyt pouze u příslušníků jejich specifické postavení a přiznání statutu veřejného činitele, který je zavazuje a v případě zneužití svěřených pravomocí vystavuje trestnímu postihu dle ustanovení § 158 a § 159 trestního zákona¹. Také míra rizika příslušníka při výkonu služebních povinností je umocněna ustanoveními § 5 až § 22 zákona č.555/1992 Sb., o vězeňské službě a justiční strážci České republiky, v aktuálním znění².

¹ Zákon č. 140/1961 Sb., Trestní zákon, § 158-§159

² Zákon č. 555/1992 Sb., o vězeňské službě a justiční strážci České republiky, §§ 5-22

2. OBVINĚNÍ A ODSOUZENÍ

2.1 Statistické údaje k obviněným a odsouzeným za rok 2006 v ČR

Dle základních statistických údajů o Vězeňské službě České republiky v závěru roku 2006¹ lze konstatovat, že ke dni 31.12. 2006 bylo ve vazebních věznicích a věznicích v České republice 18 578 vězňených osob – 17 653 mužů a 925 žen, z toho: 16 179 odsouzených – 15 376 mužů a 803 žen, z toho 111 mladistvých, 2 399 obviněných – 2 277 mužů a 122 žen, z toho 59 mladistvých.

Počet odsouzených v jednotlivých typech věznic byl k výše uvedenému datu:

540 typ věznice s dohledem;
6 115 typ věznice s dozorem;
8 253 typ věznice s ostrahou;
1 160 typ věznice se zvýšenou ostrahou.

Doživotní trest odnětí svobody vykonávalo k 31.12. 2006 celkem 32 osob, z toho 3 ženy. Doživotně odsouzení jsou umístěni ve čtyřech věznicích:

Valdice 17 odsouzených;
Mírov 11 odsouzených;
Opava 03 odsouzení;
Rýnovice 01 odsouzený.

K výše uvedenému datu bylo ve vazebních věznicích a věznicích v České republice 1 378 vězňených cizinců – 1 325 mužů a 53 žen, z toho: 846 odsouzených – 820 mužů a 26 žen, z toho 4 mladiství, 532 obviněných – 505 mužů a 27 žen, z toho 4 mladiství.

Za uvedení stojí také vyhodnocení mimořádných událostí v roce 2006 ve vězeňských zařízeních, které podléhaly tzv. „hlásné službě“ – bezprostřednímu informování generálního ředitele a ministra spravedlnosti. Během loňského roku došlo pouze k jedinému útěku vězně ze střeženého objektu, avšak uprchlík byl bezprostředně

¹ České vězeňství, ročník 15, č.1/2007, s. 38

poté zadržen asi 100 metrů od věznice Jiřice. Z nestřežených objektů a pracovišť odešlo celkem 19 odsouzených.

Příslušníci Vězeňské služby zabránili celkem 6 pokusům o útěk (5 odsouzených a 1 obviněný), také ve 2 případech se podařilo odhalit a zabránit přípravám odsouzeným k útěku.

O sebevraždu se pokusilo celkem 31 obviněných a 37 odsouzených. Sebevraždu spáchalo celkem 5 obviněných a 4 odsouzení.

V průběhu výkonu služby museli příslušníci Vězeňské služby čelit fyzickým napadením v 63 případech, útočníky bylo 12 obviněných, 24 odsouzených a 27 civilních osob (např. při výkonu exekuce nebo v soudních budovách).

Ve střežených objektech bylo odhaleno celkem 160 ilegálních mobilních telefonů, počet mobilních telefonů, které mohli být zneužity vězňenými osobami, se podařilo snížit o 73% oproti roku 2005. Také stojí za zmínku, že díky bezpečnostním opatřením ve střežených objektech (vstupy a vjezdy) bylo zabráněno průniku 60 mobilních telefonů.

2.2 Stav obviněných

V první polovině devadesátých let počty obviněných výrazně stoupaly. Nejprve byl nárůst způsoben zvyšováním počtu pachatelů trestných činů, kteří byli vyšetřováni vazebně, později prodlužováním délky vazebního řízení. Tento trend se zastavil až v I. čtvrtletí 1995, kdy stav obviněných dosáhl nejvyššího počtu (8929 osob). Od té doby stav obviněných mírně klesal, což bylo způsobováno zkracováním délky vazebního řízení.

K nejvýraznějšímu poklesu počtu obviněných došlo až v závěru roku 2001 a na začátku roku 2002. Orgány činné v trestním řízení tak reagovaly na zákon č. 265/2001 Sb. (publikován ve Sbírce zákonů dne 31.7.2001), kterým se mění trestní řád, zejména pak na ta ustanovení řádu, která upravují podmínky, za kterých mohou být

osoby vzaty do výkonu vazby a vazební lhůty. Již v měsíci listopadu 2001 přijaly soudy o čtvrtinu, a v měsíci prosinci 2001 o třetinu, méně osob do výkonu vazby v porovnání se stejným obdobím předchozího roku. Rovněž soudy i státní zastupitelství začaly v měsíci prosinci 2001 masivně propouštět obviněné, u nichž bylo zřejmé, že jim po účinnosti zákona, tj. po 1.1. 2002 skončí vazební lhůta. Jen za měsíc prosinec 2001 se tak snížil počet obviněných o 1000 osob a v I. čtvrtletí 2002 ještě o dalších 1000 osob. V roce 2003 se stav obviněných osob stabilizoval a v průměru činí 20 % z celkového stavu vězňených osob. Aktuální stav obviněných se v průběhu roku 2005 mírně snížil, k 31.12. 2005 činil 2860 osob a snížil se o 409 osob. Celkový počet přijatých osob do výkonu vazby za rok 2005 činil 7323 osob a snížil se o 628 osob.

2.3 Stav odsouzených

V průběhu devadesátých let se počty odsouzených pravidelně zvyšovaly a to každým rokem v průměru o 1100 osob, což bylo způsobeno zvyšováním počtu osob nastupujících do výkonu trestu jak z vazby, tak z občanského života. Tento trend se zastavil až v I. čtvrtletí 2000, kdy stav odsouzených dosáhl nejvyššího počtu (16862 osob). Od té doby stav odsouzených klesal až do konce roku 2002. Příčinu poklesu lze spatřovat jednak v menším počtu osob, převáděných z výkonu vazby do výkonu trestu a jednak ve zvyšování počtu podmíněně propuštěných osob z výkonu trestu. V roce 2002 poklesl stav odsouzených o 2000 osob oproti předchozímu roku, což bylo způsobeno mimo jiné i vyšším počtem ukládaných alternativních trestů místo trestu odnětí svobody. K nárůstu odsouzených došlo v průběhu roku 2004 a to z důvodu zvýšeného počtu nástupů do výkonu trestu odnětí svobody z občanského života o 1195 osob, v roce 2003 nastoupilo z občanského života 7089 osob, v roce 2004 nastoupilo z občanského života 8284 osob a v roce 2005 nastoupilo z občanského života již 9000 osob. Naopak převedených osob z výkonu vazby do výkonu trestu odnětí svobody v roce 2005 ubylo o 276 osob, v roce 2003 bylo převedeno z výkonu vazby 4278 osob do výkonu trestu odnětí svobody, v roce 2004 bylo převedeno z výkonu vazby 4263 osob do výkonu trestu odnětí svobody a v roce 2005 bylo převedeno z výkonu vazby 3987 osob do výkonu trestu odnětí svobody. Pozitivní trend nastal ve zvýšení počtu podmíněně propuštěných osob z výkonu trestu o 157 osob. V průběhu devadesátých let

došlo k výraznému nárůstu odsouzených vykonávajících trest odnětí svobody ve věznicích se zvýšenou ostrahou, z 386 osob v roce 1994 na 1224 osob v roce 2005.

3. PERSONÁL VS

3.1 Počet a struktura

Vláda České republiky určila svým usnesením č. 1015 ze dne 13. října 2003 početní stav zaměstnanců Vězeňské služby České republiky pro rok 2004 na 10 765 osob. Skutečný stav zaměstnanců Vězeňské služby České republiky (zaměstnanců v pracovním poměru i příslušníků) k 31.12. 2004 činil 10 613 osob.

Pro rok 2005 vláda počty zaměstnanců Vězeňské služby České republiky nestanovila. Zákonem č. 675/2004 Sb., o státním rozpočtu České republiky na rok 2005 však byly přiděleny mzdové prostředky pro 10702 zaměstnanců. Skutečný počet zaměstnanců Vězeňské služby České republiky k 31.12.2005 byl 10 474 osob, z toho 6431 příslušníků Vězeňské služby České republiky včetně 1065 příslušníků justiční stráže.

V prosinci 2006 pracovalo ve Vězeňské službě České republiky celkem 10 691 zaměstnanců, z toho: 3 978 občanských zaměstnanců, 6 713 příslušníků Vězeňské služby, z toho 1 116 příslušníků justiční stráže¹.

Z hlediska složení struktury zaměstnanců je 11,1 % zaměstnanců zařazeno ve vzdělávacích nebo výchovných funkcích, v nichž prostřednictvím programů zacházení soustavně působí na osoby ve výkonu trestu odnětí svobody a obdobně i na některé skupiny osob ve výkonu vazby, dále 58,1 % zaměstnanců ve výkonu strážní a dozorčí služby a 13,7 % zaměstnanců vykonává administrativní činnosti. Ve Vězeňské službě České republiky je z uvedeného celkového počtu zaměstnanců 24 % žen.

K úloze personálu se ve svém referátu² na mezinárodní konferenci v Kroměříži ve dnech 23.-24.6. 2004 vyjádřil JUDr. Oldřich Horna (současný ředitel Institutu vzdělávání) a to: „Jaký by měl být vězeňský personál? Měl by být dobře vycvičený, dostatečně sebevědomý a vnitřně spokojený se svou prací. A je takový ve skutečnosti? Dle mého názoru není.“ A v závěru svého referátu říká: „Když jsem začal hovořit o personálu, řekl jsem, že by personál měl být dobře vycvičený, dostatečně sebevědomý a vnitřně spokojený. Není to málo a čeká nás ještě mnoho práce. Že to nebude lehké,

¹ České vězeňství, ročník 15, č.1/2007, s. 38, bod III.

² HORNA, Oldřich. Sborník referátů z mezinárodní konference, Praha, 2004, s. 242-245

není třeba říkat. Úmyslně říkám nás, protože je věcí nás všech, abychom se k tomuto ideálu co nejvíce přiblížili. Že to nebude lehké, není třeba říkat. Udělat to však musíme, neboť hlavně přes personál vede cesta k bezpečnosti vězeňských zařízení“.

K problematice uniformovaného personálu se také ve své studii¹ vyjadřuje Prof. Dr. Andrew Coyle, Ph. D., a uvádí: „Role uniformovaných vězeňských příslušníků je ve své podstatě velmi složitá. Je to role, která od personálu vyžaduje prosazovat bezpečnost, udržovat pořádek a pomáhat vězňům změnit sami sebe. To vyžaduje zcela mimořádnou osobnost, která musí plnit všechny tyto požadavky vhodným a profesionálním způsobem. Je třeba věnovat mimořádnou pozornost najímání vhodných lidí, dát jim vhodný počáteční výcvik a zajistit, aby dále rozvíjeli své schopnosti a dovednosti po celou dobu své kariéry.

Dle mého názoru nelze skepsi, kterou vyjádřil ve svém referátu JUDr. Horna paušálně použít na majoritní část příslušníků bezpečnostního sboru. Naopak. Dle mých zkušeností s řízením lidských zdrojů dochází v posledním období vlivem fluktuace k výrazné obměně vězeňského personálu a většina ukončujících příslušníků je právě naladěna pesimisticky až negativně vůči bezpečnostnímu sboru, takže jejich odchod je podle mého názoru spíše přínosem pro celý systém. Mohu konstatovat, že se cítím a většina mých kolegů, se kterými úzce spolupracuji, jako spokojený a práci naplněný, k tomuto jistě přispívá vědomí důležitosti naší služby pro společnost a neustálé zvyšování prestiže Vězeňské služby České republiky v očích široké veřejnosti.

3.2 Vzdělání

Při porovnání údajů o vzdělání zaměstnanců za období od roku 2000 do roku 2004, se projevuje soustavný zřetelný nárůst vzdělanosti zaměstnanců Vězeňské služby. Klesá počet zaměstnanců se základním a středním vzděláním bez maturity. Naproti tomu trvale roste počet zaměstnanců se středním vzděláním s maturitou, s vyšším odborným vzděláním včetně zaměstnanců s vysokoškolským vzděláním bakalářského i magisterského směru.

¹ Coyle, Andrew. Řízení věznic v čase změn, Praha, 2004, s. 91

Z porovnání počtu vysokoškolských vzdělaných pracovníků vzhledem k jednotlivým dislokacím věznic a vazebních věznic jednoznačně vyplývá, že je větší počet vysokoškolsky vzdělaných pracovníků v bezprostřední blízkosti univerzitních měst. Jedním z nich je i město Brno s dislokací Vazební věznice, kde o možnost získání vysokoškolského vzdělání mezi zaměstnanci Vězeňské služby je velký zájem. Většina vystudovaných ve Vazební věznici Brno získala vysokoškolské vzdělání prostřednictvím Institutu mezioborových studií. Dle mého názoru se jedná o velmi kvalitní a erudovaný ústav, který poskytuje vzdělání na míru šitý mimo jiné právě zaměstnancům bezpečnostních sborů České republiky (viz. příloha č.1).

3.3 Věk

Pro posouzení dalšího vývoje složení zaměstnanecké základny Vězeňské služby je důležitým faktorem věková struktura zaměstnanců. Stav věkové struktury zaměstnanců v pětiletých intervalech od 20 do 60 let věku je poměrně vyrovnaný, což svědčí o stabilizovaném vývoji v tomto směru (viz. příloha č.1).

Prof. Dr. Andrew Coyle, Ph. D. k problematice věku zaměstnanců vězeňských zařízení ve své studii uvádí¹: „Často zjistíme, že personál, který nejvíce odolává změnám, nemusí být personálem, který slouží nejdéle. V průběhu uskutečňování terénních průzkumů, které byly podkladem pro tuto studii, bylo vícekrát konstatováno, že nejproblematictější skupinou personálu jsou jedinci relativně mladí a sloužící jen pár let“.

V současné době platná právní úprava² stanovuje podmínku k přijetí do služebního poměru věkovou hranicí minimálně 18 let, dle mého názoru by bylo vhodné tuto hranici posunout na 21 let. Z mé každodenní řídicí práce takových nových mladých příslušníků mohu konstatovat, že se jedná často o nevyzrálé osobnosti bez potřebné invence pro výkon služby, navíc bez vojenských návyků vlivem absence vojenské základní služby. Ale jsou i výjimky, které mile překvapí, těch je ale bohužel minoritní část.

¹ COYLE, Andrew. Řízení věznic v čase změn, Praha, 2004, s. 87

² § 13 odst.1 písm. b) zák. 361/2003 Sb. ze dne 23. září 2003, „o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů“

4. PRÁVA A POVINNOSTI ZAMĚSTNANCŮ VS ČR

4.1 Povinnosti příslušníka

Zákon České národní rady č.555/1992 Sb. ze dne 17. listopadu 1992 „o Vězeňské službě a justiční stráží České republiky“ upravuje v §5 -§22 povinnosti a oprávnění příslušníků Vězeňské služby při výkonu služebních úkonů a provádění služebních zákroků.

Příslušník je povinen plnit služební povinnosti a úkoly vyplývající pro něj ze zákonů a z dalších obecně závazných právních předpisů a z rozhodnutí a příkazů nadřízených¹.

Příslušník je povinen jednat s osobami ve výkonu vazby a ve výkonu trestu odnětí svobody vážně a rozhodně, respektovat jejich práva, zabraňovat krutému nebo důstojnost ponižujícímu zacházení s těmito osobami i mezi nimi navzájem a působit k naplňování účelu výkonu vazby a výkonu trestu odnětí svobody.

Při provádění služebních zákroků a služebních úkonů je příslušník povinen dbát cti a důstojnosti osob, s nimiž jedná, i své a nepřipustit, aby těmto osobám vznikla bezdůvodná újma a aby případný zásah do jejich práv a svobod překročil míru nezbytnou k dosažení účelu sledovaného služebním zákrokem nebo služební úkonem.

Dovolují-li to okolnosti a povaha služebního zákroku, je příslušník povinen před jeho provedením

- a) prokázat svou příslušnost k Vězeňské službě,
- b) použít domluvy, výzvy nebo varování k dosažení účelu zákroku bez jeho provedení; před výzvou použije příslušník slova "jménem zákona"².

Příslušník ve službě je povinen zakročit v mezích stanovených tímto zákonem a dalšími obecně závaznými právními předpisy,

¹ § 5 zák. č.555/1992 Sb.

² § 6 zák. č.555/1992 Sb.

a) páchá-li osoba ve výkonu vazby nebo ve výkonu trestu odnětí svobody trestný čin nebo kázeňský přestupek, popřípadě je-li důvodné podezření z jejich páchání,

b) maří-li osoba ve výkonu vazby nebo ve výkonu trestu odnětí svobody účel výkonu vazby nebo výkonu trestu odnětí svobody,

c) je-li narušován pořádek nebo ohrožována bezpečnost v prostorách Vězeňské služby, věznice pro místní výkon trestu, soudu, státního zastupitelství nebo ministerstva, nebo při předvádění a eskortách osob z výkonu vazby nebo trestu odnětí svobody.

Příslušník není povinen provést služební zákrok,

a) je-li pod vlivem léků nebo jiných látek, které závažným způsobem snižují jeho schopnost jednání,

b) není-li k jeho provedení odborně vyškolen nebo vycvičen, ač povaha zákroku takové vyškolení nebo vycvičení vyžaduje,

c) brání-li tomu důležitý zájem služby.

Vyžadují-li to okolnosti, je příslušník povinen v těchto případech učinit jiná opatření nezbytná k provedení služebního zákroku, zejména bez odkladu vyrozumět svého nadřízeného.

Příslušník, který plní úkoly vězeňské stráže, je povinen i v době mimo službu v mezích stanovených tímto zákonem a dalšími obecně závaznými právními předpisy provést služební zákrok nebo jiná potřebná opatření, páchá-li osoba ve výkonu vazby nebo výkonu trestu odnětí svobody trestný čin nebo kázeňský přestupek, jímž je bezprostředně ohrožen život, zdraví nebo majetek¹.

Příslušník koná službu zpravidla ve služebním stejnokroji s identifikačním číslem. Příslušník, který koná službu v občanském oděvu, je označen identifikačním štítkem s číslem.

Příslušník prokazuje svou příslušnost k Vězeňské službě služebním průkazem nebo služebním stejnokrojem s identifikačním číslem. V místech výkonu vazby nebo

¹ § 7 zák. č.555/1992 Sb.

výkonu trestu odnětí svobody může příslušník prokazovat svoji totožnost též identifikačním štítkem. Ústním prohlášením "Vězeňská služba" prokazuje příslušník svoji příslušnost ve výjimečných případech, kdy okolnosti služebního zákroku neumožňují prokázat příslušnost stanoveným způsobem¹.

Příslušník je povinen zachovávat mlčenlivost o skutečnostech, o kterých se dozvěděl při plnění služebních úkolů nebo v souvislosti s nimi a které v obecném zájmu nebo v zájmu zúčastněných osob vyžadují, aby zůstaly utajeny před nepovolanými osobami. Této mlčenlivosti je oprávněn zprostit příslušníka pouze ministr spravedlnosti².

4.2 Oprávnění příslušníka

Zákon také příslušníkům stanoví řadu oprávnění vůči osobám, se kterými přicházejí při výkonu služby do kontaktu.

Požadování vysvětlení³

Příslušník je oprávněn požadovat vysvětlení od osob ve výkonu vazby nebo výkonu trestu odnětí svobody, které mohou přispět k objasnění skutečností důležitých pro odhalení trestného činu nebo kázeňského přestupku spáchaného pachatelem během výkonu vazby nebo výkonu trestu odnětí svobody, jakož i pro vypátrání osoby prchající z výkonu vazby nebo z výkonu trestu odnětí svobody.

Osobní prohlídka a jiné podobné úkony⁴

Příslušník je oprávněn provést u osoby ve výkonu vazby nebo ve výkonu trestu odnětí svobody osobní prohlídku a prohlídku jejích věcí, prohlídku těla, snímání daktyloskopických otisků a pořizování obrazových záznamů, popřípadě nařídit, aby se tato osoba podrobila lékařské prohlídce. Lékařskou prohlídku provádí pouze lékař. Osobní prohlídku a prohlídku těla provádí osoba stejného pohlaví nebo lékař. Odběr

¹ § 8 zák. č.555/1992 Sb.

² § 9 zák. č.555/1992 Sb.

³ § 10 zák. č.555/1992 Sb.

⁴ § 11 zák. č.555/1992 Sb.

krve provádí na žádost příslušníka pouze lékař nebo odborně způsobilý zdravotnický pracovník.

Odnětí věci¹

Příslušník je oprávněn odejmout osobě ve výkonu vazby nebo ve výkonu trestu odnětí svobody věc, kterou má neoprávněně u sebe, anebo věc, která by mohla být prohlášena za propadlou nebo zabranou.

Oprávnění při střežení objektů²

Při střežení objektů je příslušník oprávněn zjišťovat totožnost osob, které vstupují do objektu nebo se v něm nacházejí, prohlížet jejich zavazadla i věci a prohlížet dopravní prostředky při vjezdu i výjezdu. Při důvodném podezření, že osoba má u sebe zbraň nebo jinou věc, kterou by mohla narušit výkon vazby nebo výkon trestu odnětí svobody nebo bezpečnost v budovách soudů, státních zastupitelství nebo ministerstva nebo kterou neoprávněně vynáší ze střeženého objektu, může příslušník provést její osobní prohlídku a takovou zbraň nebo jinou věc odebrat. Může přijímat i jiná opatření nezbytná k tomu, aby do objektu nebyly vnášeny nebo dopravovány věci, které by mohly narušit výkon vazby nebo výkon trestu odnětí svobody nebo bezpečnost v budovách soudů, státních zastupitelství nebo ministerstva.

Příslušník je oprávněn zjišťovat totožnost osob a zakročit proti osobám, které se zdržují v bezprostřední blízkosti střežených objektů, pokud

a) je důvodná obava, že tyto osoby naruší výkon vazby nebo výkon trestu odnětí svobody nebo ohrozí bezpečnost střeženého objektu, nebo

b) se tyto osoby chovají způsobem, který narušuje výkon vazby nebo výkon trestu odnětí svobody nebo ohrožuje bezpečnost střežených objektů.

Požádání o pomoc³

Příslušník je při plnění služebních úkolů oprávněn v případě bezprostředního nebezpečí ohrožení života, zdraví nebo majetku požádat každého o pomoc. Kdo byl

¹ § 12 zák. č.555/1992 Sb.

² § 13 zák. č.555/1992 Sb.

³ § 14 zák. č.555/1992 Sb.

o tuto pomoc požádán, je povinen ji poskytnout, pokud tím nevystaví vážnému ohrožení sebe nebo osobu blízkou, anebo pokud tomu nebrání jiné závažné okolnosti.

Pronásledování a pátrání po prchajících osobách¹

Příslušník je povinen, pokud mu v tom nebrání jiné důležité okolnosti, bezprostředně pronásledovat osobu prchající z výkonu vazby nebo výkonu trestu odnětí svobody a činit nezbytná a neodkladná opatření k jejímu zadržení. O prchající osobě Vězeňská služba neprodleně vyrozumí Policii České republiky.

Operativně pátrací prostředky a podpůrné operativně pátrací prostředky²

Operativně pátrací prostředky a podpůrné operativně pátrací prostředky používají v objektech Vězeňské služby na žádost ministra nebo s jeho souhlasem orgány k tomu oprávněné podle zvláštních právních předpisů³.

Pověřené orgány Vězeňské služby používají podpůrné operativně pátrací prostředky za podmínek stanovených zákonem č.555/1992 Sb. v objektech Vězeňské služby k předcházení a odhalování trestné činnosti.

Podpůrnými operativně pátracími prostředky se rozumí zabezpečovací technika a zvláštní finanční prostředky.

Zabezpečovací technikou se rozumí technické prostředky, zařízení a jejich soubory používané za účelem předcházení nebo zamezení ohrožení života a zdraví osob nebo k zabezpečení ochrany majetku a vyhledávání radiotelekomunikační techniky v objektech vazebních věznic a věznic a zabránění nedovolené komunikace osob ve výkonu vazby a ve výkonu trestu odnětí svobody. Použitím zabezpečovací techniky nesmí být zasahováno do ústavně zaručených práv a svobod.

Zvláštními finančními prostředky se rozumí vyčleněné finanční prostředky, které jsou využívány k úhradě některých výdajů v souvislosti s použitím zabezpečovací techniky. Musí být s nimi nakládáno hospodárně a v souladu s jejich účelem. Na nakládání se zvláštními finančními prostředky se nevztahují zvláštní právní předpisy upravující hospodaření s peněžními prostředky státu.

¹ § 15 zák. č.555/1992 Sb.

² § 16 zák. č.555/1992 Sb.

³ § 158b trestního řádu a §23a zákona č.283/1991 Sb.

Operativně pátrací prostředky a podpůrné operativně pátrací prostředky mohou být použity jen v souladu s účelem výkonu vazby¹ a výkonu trestu odnětí svobody² a nesmí omezovat práva jiných osob, zejména osob ve výkonu vazby a ve výkonu trestu odnětí svobody, nad míru nezbytně nutnou. Nesmí být použity při styku mezi osobou ve výkonu vazby nebo ve výkonu trestu odnětí svobody a jejím obhájcem.

Na základě osobní znalosti problematiky musím ale konstatovat, že v některých případech, a v posledním období množících se, je toto ze strany advokátů a koncipientů zneužíváno a dochází k navazování nedovolených styků (pronášení dopisů, léčiv, zprostředkovávání ovlivňování svědků apod.). Takové jednání ze strany obhájce je po zjištění orgány Vězeňské služby řádně zaznamenáno formou služebního záznamu s uvedením popisu zjištěné události a případných svědků. Kompletní materiál je předán dozorovému státnímu zástupci Krajského státního zastupitelství, který jednání vyhodnotí a v případě zjištění pochybení ze strany obhájce informuje Českou advokátní komoru k zahájení kárného řízení. V případě vyhodnocení jednání jako podezření ze spáchání trestného činu zahájí a dá podnět k prověření trestní odpovědnosti.

Donucovací prostředky³

Pokud je to nezbytné k zajištění pořádku a bezpečnosti, je příslušník při plnění svých úkolů oprávněn použít donucovací prostředky proti osobám, které ohrožují život nebo zdraví, úmyslně poškozují majetek nebo násilím se snaží mařit účel výkonu vazby nebo výkonu trestu odnětí svobody, anebo narušují pořádek nebo bezpečnost v prostorách Vězeňské služby, ve věznici pro místní výkon trestu, v budovách soudů, jakož i jiných místech činnosti soudů, budovách státních zastupitelství nebo ministerstva a blízkosti střežených objektů.

Donucovacími prostředky jsou:

- a) hmaty, chvaty, údery a kopy sebeobrany,
- b) předváděcí řetízky,
- c) pouta,
- d) poutací popruhy,
- e) pouta s poutacím opaskem,

¹ § 67 zák. č.141/1961 Sb., „trestní řád“

² § 23 zák. č.140/1961 Sb., „trestní zákon“

³ § 17 zák. č.555/1992 Sb.

- f) slzotvorné prostředky,
- g) obušek,
- h) služební pes,
- ch) vodní stříkač,
- i) zásahová výbuška,
- j) expanzní zbraně,
- k) úder střelnou zbraní,
- l) hrozba střelnou zbraní,
- m) varovný výstřel.

Příslušník rozhoduje, který z donucovacích prostředků použije podle konkrétní situace tak, aby dosáhl účelu sledovaného služebním zákrokem. Přitom je povinen dbát, aby použití donucovacího prostředku bylo přiměřené účelu zákroku a aby jím nebyla způsobena újma zřejmě nepřiměřená povaze a nebezpečnosti protiprávního jednání.

Problematicke přiměřeného a zároveň efektivního použití donucovacích prostředků je dle mého názoru věnována dostatečná pozornost a to především v adekvátním výcviku zaměřeném na řádném vyhodnocení mezní situace s následným vhodným výběrem donucovacího prostředku, kterým příslušník zajistí prosazení zákona, obnoví pořádek a kázeň a zároveň nezasáhne do práv osob, proti kterým je zakročováno, nad míru nezbytně nutnou.

Na použití síly vůči zákonem stanoveným osobám a splněných podmínek reaguje také doporučení Evropských vězeňských pravidel, kde se uvádí: Vězeňský personál nesmí vůči vězňům používat sílu s výjimkou sebeobrany nebo v případě pokusů o útěk nebo při projevech aktivního či pasivního fyzického odporu vůči zákonnému pořádku a vždy pouze po vyčerpání všech jiných prostředků¹. Síla může být použita pouze v minimální nezbytné míře a po co možná nejkratší dobu². Musí být zavedeny podrobné postupy pro použití síly včetně stanovení zprávy, kterou je nutno vypracovat po použití síly.

¹ Evropská vězeňská pravidla, příloha časopisu České vězeňství, ročník 14, č.1/2006, s. 28, bod 64.1

² Evropská vězeňská pravidla, příloha časopisu České vězeňství, ročník 14, č.1/2006, s. 28, bod 64.2

V souladu s předcházející větou je v rámci Vězeňské služby vypracována závazná vnitřní norma a to Nařízení generálního ředitele¹, která se podrobně zabývá touto problematikou a stanovuje konkrétní zodpovědnost a povinnosti příslušníků po použití síly.

Použití střelné zbraně²

Příslušník je oprávněn při plnění svých úkolů použít střelnou zbraň jen výjimečně, aby

a) v případě nutné obrany odvrátil přímo hrozící nebo trvajícím útok proti jeho osobě nebo útok na život nebo zdraví jiné osoby,

b) překonal odpor směřující ke zmaření služebního zákroku, pokud jej nemůže překonat jinak a nedokončení zákroku by ohrozilo život nebo zdraví jiné osoby,

c) zamezil útěku osoby ve výkonu vazby nebo ve výkonu trestu odnětí svobody ze střeženého objektu nebo při eskortě, kterou nelze zadržet jiným způsobem,

d) odvrátil nebezpečný útok, který ohrožuje střežený nebo chráněný objekt nebo stanoviště, po marné výzvě, aby bylo od útoku upuštěno,

e) zneškodnil zvíře ohrožující život nebo zdraví osob.

Použití střelné zbraně je přípustné jen tehdy, jestliže by použití donucovacích prostředků bylo zřejmě neúčinné.

Před použitím střelné zbraně v případech uvedených v písm. a) až d) je příslušník povinen vyzvat osobu, proti které zakročuje, aby upustila od protiprávního jednání, s výstrahou, že bude použito střelné zbraně. Od výzvy s výstrahou může příslušník upustit pouze v případě, že je ohrožen jeho život nebo zdraví anebo život nebo zdraví jiné osoby a zákrok nesnese odkladu.

Při použití střelné zbraně je příslušník povinen dbát nutné opatrnosti, aby zejména neohrozil život nebo zdraví jiných osob a aby co nejvíce šetřil život osoby, proti níž zakročuje.

¹ NGR č.40/2002, „o způsobu zpracování záznamu a hlášení o použití donucovacích prostředků“

² § 18 zák. č.555/1992 Sb.

Omezení při použití donucovacích prostředků a střelné zbraně¹

Při služebním zákroku nelze proti

a) těhotné ženě, osobě vysokého věku a osobě se zjevným zdravotním postižením nebo osobě zjevně mladší 15 let použít úderů a kopů sebeobrany, pout s poutacím opaskem, slzotvorných prostředků, obušku, služebního psa, vodního stříkače, zásahové výbušky, úderu střelnou zbraní, varovného výstřelu a střelné zbraně,

b) ženě použít služebního psa a střelné zbraně;

to neplatí, pokud útok těchto osob bezprostředně ohrožuje život nebo zdraví příslušníka nebo jiné osoby anebo hrozí větší škoda na majetku a nebezpečí nelze odvrátit jinak.

Povinnosti příslušníka po použití donucovacího prostředku a střelné zbraně²

Jestliže při použití donucovacího prostředku nebo střelné zbraně došlo ke zranění osoby, je příslušník povinen, jakmile to okolnosti dovolí, poskytnout jí první pomoc a zajistit její lékařské ošetření a sepsat o použití donucovacího prostředku záznam.

Každé použití donucovacího prostředku nebo střelné zbraně je příslušník povinen bezodkladně oznámit svému nadřízenému.

4.3 Spolupráce s dalšími orgány státu

Vězeňská služba spolupracuje při plnění svých úkolů zejména s ozbrojenými bezpečnostními orgány České republiky, s dalšími orgány státu, s orgány obcí a s obdobnými institucemi v zahraničí.

V případě, že ve vazební věznici nebo věznici vznikne mimořádná situace a Vězeňská služba nemůže zajistit pořádek a bezpečnost v těchto místech vlastními prostředky, může Vězeňská služba požádat o zásah Policii České republiky³.

¹ § 19 zák. č.555/1992 Sb.

² § 20 zák. č.555/1992 Sb.

³ § 24 zák. č.555/1992 Sb.

Tyto situace upravují uzavřené realizační dohody mezi jednotlivými řediteli věznic a vazebních věznic a řediteli krajských správ PČR.

Příslušníci mohou být povoláni vládou k plnění úkolů služby pořádkové policie anebo ochranné služby Policie České republiky, pokud síly a prostředky Policie České republiky nebudou dostatečné k zajištění vnitřního pořádku a bezpečnosti, a to na dobu nezbytně nutnou¹.

Příslušníci při plnění úkolů pak mají oprávnění a povinnosti jako příslušníci Policie České republiky podle zvláštního právního předpisu-zákon o policii².

¹ § 24 a) zák. č. 555/1992 Sb.

² Zákon č. 283/1991 Sb., „o policii České republiky“, ve znění pozdějších předpisů

5. POPIS STRUKTURY A ČINNOSTI ORGANIZAČNÍ JEDNOTKY

5.1 Charakteristika Vazební věznice Brno

Vazební věznice v Brně-Bohunicích je profilována jako vazební věznice a zajišťuje výkon vazby obviněných mužů, žen a mladistvých. V čele Vazební věznice stojí (k 1.1. 2007) ředitel plk. Mgr. Karel SCHMEIDLER, jeho 1. zástupce plk. Mgr. Josef BALÁŽ a zástupce-správce Mgr. Petr KOLOUCH.

Výkon trestu odnětí svobody vykonávají v Brně odsouzení, zařazení do věznice s dozorem a s ostrahou. Kromě toho je ve Vazební věznici v Brně vyčleněna kapacita pro dočasně umístěné odsouzené (nástupy do výkonu trestu odnětí svobody, eskorty k jiným soudům apod.). Od roku 2005 je ve Vazební věznici Brno také v provozu oddělení se zesíleným stavebně-technickým zabezpečením s kapacitou 44 míst pro odsouzené, zařazené do výkonu trestu s ostrahou. V roce 1997 byl zahájen v objektu Vazební věznice Brno provoz vězeňské nemocnice s rehabilitačním (toto oddělení již ve Vazební věznici fungovalo od 16.2. 1983), specializovaným (interním, infekčním, jednotkou intermediální péče a oddělením následné lékařské péče) a psychiatrickým pavilonem. Do této doby byla zdravotní péče vězněným osobám poskytována prostřednictvím speciálního oddělení „76N“ ve fakultní nemocnici s poliklinikou „U Svaté Anny“. Od 15.9. 2005 se Vazební věznice Brno rozrostla o nový objekt Rapotice. Jedná se prostory a pozemky bývalé vojenské raketové základny, kde se od 1.8. 2007 plánuje provoz věznice s dozorem pro 240 odsouzených.

5.2 Kapacita Vazební věznice Brno a Vězeňské nemocnice Brno

Celková ubytovací kapacita Vazební věznice Brno byla nově stanovena v červenci 2006 a činí 530 míst. Z toho je pro výkon vazby určeno 268 míst a pro výkon trestu 262 míst. Při určování ubytovací kapacity se v současnosti počítá a plochou 4m² na jednu vězněnou osobu. Ve Vězeňské nemocnici Vazební věznice Brno je celkem 175 lůžek, z toho je 59 lůžek ve specializovaném pavilonu, 44 lůžek je v rehabilitačním pavilonu a 72 lůžek v psychiatrickém pavilonu¹. Současná naplněnost VV Brno se

¹ České vězeňství, mimořádné číslo, Brněnská věznice včera a dnes, Brno, 2006

v průměru pohybuje kolem stanovené kapacity. Ve Vazební věznici Brno, včetně vězeňské nemocnice, je zaměstnáno 610 zaměstnanců a příslušníků Vězeňské služby ČR. Z toho je 144 příslušníků Justiční stráže a 288 příslušníků Vězeňské stráže a správní služby.

Plánovaný stav zaměstnanců v roce 2006 činil 627, v tomto počtu bylo 87 plánováno pro nemocnici a 150 pro justiční stráž. Naplněnost tabulkových míst činila 98,9%, přičemž nemocnice činila 97,8% a justiční stráž 97,3 %. Poměr zaměstnanců činil v průměru 67,2 % příslušníků a 32,8 % občanských zaměstnanců.

Plánovaný stav zaměstnanců VV Brno – objekt Rapotice v roce 2006 činil 64, z čehož je 38 příslušníků.

Služební poměr ukončilo v roce 2006 20 příslušníků, přičemž z tohoto počtu 19 bylo ukončeno dohodou dle § 105 z.č. 186/1992 Sb. a v jednom případě zrušením ve zkušební době.

Ve stejném období ukončilo pracovní poměr 16 občanských zaměstnanců, z toho 4 dohodou dle § 43 Zákoníku práce, 5 výpovědí ze strany zaměstnance dle § 51 ZP, 1 výpovědí ze strany zaměstnavatele pro organizační změny dle § 46 odst. 1 písm. c) ZP, 3 uplynutím sjednané doby dle § 56 ZP a 3 dohodou z důvodu odchodu do starobního důchodu dle § 43 ZP.

5.3 Popis činnosti jednotlivých oddělení¹

Právník Vazební věznice Brno provádí právní analýzy, sepisuje smlouvy, činí v rámci stanovené věcné působnosti procesní úkony u soudů i správních úřadů a vypracovává právní stanoviska zejména k otázkám výkonu vazby a trestu, ochrany pořádku a bezpečnosti při výkonu soudnictví a správě soudů a při činnosti státních zastupitelství. Na základě pověření generální ředitelky VS ČR zastupuje ve stanoveném rozsahu Vazební věznici Brno před soudy či rozhodci a zabezpečuje i jiné majetkoprávní věci související s činností Vazební věznice Brno v postavení správního úřadu, zpracovává právní posudky, rozbory, stanoviska, návrhy na řešení a poskytuje mu další právní

¹ České vězeňství, mimořádné číslo, Brněnská věznice včera a dnes, Brno, 2006, s.34-48

služby. Současně je pověřenou kontaktní osobou pro styk s veřejností dle zákona č. 106/1999 Sb.

Technik požární ochrany a bezpečnosti práce Vazební věznice Brno stanovuje požární strategii, metodicky vede vedoucí zaměstnance v oblasti požární ochrany a bezpečnosti práce, poskytuje informační servis a školení zaměstnanců a příslušníků Vazební věznice Brno, a to v souladu s platnou právní úpravou ČR.

Tisková mluvčí Vazební věznice Brno poskytuje informace sdělovacím prostředkům o dlouhodobé i aktuální činnosti věznice, a to formou ústní i písemnou. Zpracovává informace o věznici, zobrazované na webových stránkách. Ve svých vyjádřeních prezentuje oficiální názory a stanoviska věznice při respektování zvláštních předpisů. V průběhu roku 2006 bylo prostřednictvím tiskové mluvčí VV Brno vydáno celkem 25 tiskových zpráv, které informovaly prostřednictvím médií veřejnost o aktuálním dění ve vazební věznici. Pro zpravodajství televizních společností bylo v tomto období poskytnuto 14 příspěvků. Ze strany televizních společností roste také zájem i o pořizování ilustračních záběrů z věznice k natáčeným pořadům – např. ČT – Příběhy železné opony.

V rámci spolupráce s deníky bylo publikováno přímo nebo prostřednictvím ČTK ve sledovaném roce více jak 200 příspěvků, kdy největší novinářskou pozornost v uvedeném období upoutala mimořádná událost v září 2006 (pokus o útěk vězněné osoby), ale také oslavy 50. výročí otevření VV Brno.

Také v průběhu roku 2006 byla velká pozornost věnována i úrovni webových stránek VV Brno, které patří mezi nejčastěji navštěvované v rámci celé VS ČR.

Dne 1. listopadu 2006 se uskutečnilo ve VV Brno Setkání se zástupci médií u příležitosti 50. výročí otevření věznice v Brně – Bohunicích za tradiční vysoké účasti novinářů a televizních společností. Součástí setkání byla i ukáзка zákroku pod jednotným velením. U příležitosti výročí byla také vydána publikace „Brněnská věznice včera a dnes“¹. Na této publikaci jsem měl tu čest autorsky se podílet jako člen redakční rady.

¹ Výroční zpráva o činnosti Vazební věznice Brno za rok 2006, č.j.:51/6/2007-30/Všeob/02

V prosinci 2006 byla tisková mluvčí VV Brno PhDr. Soňa Haluzová vyhlášena nejlepší tiskovou mluvčí v rámci Vězeňské služby ČR.

Správní oddělení Vazební věznice Brno administrativně zajišťuje přijímání, přemísťování, předávání, vydávání, vyhošťování a propouštění vězňů. Dále přijímá, odesílá, zpracovává evidenci a ukládání administrativních dokladů, na jejichž základě je omezována osobní svoboda obviněných a odsouzených. Zabezpečuje jak vedení všeobecné a vězeňské administrativy, tak i evidenci a statistiku při výkonu vazby a trestu.

Oddělení prevence a stížností Vazební věznice Brno je pověřeným policejním orgánem ve vztahu k příslušníkům Vězeňské služby České republiky. Provádí odhalování a šetření trestné činnosti příslušníků v souvislosti s výkonem služby. Ve spolupráci s Policií ČR se podílí na šetření trestné činnosti příslušníků, nesouvisející s výkonem služby a trestné činnosti občanských zaměstnanců VS ČR. Policii ČR rovněž předává k dalšímu postupu poznatky, týkající se trestné činnosti obviněných a odsouzených během výkonu vazby nebo výkonu trestu odnětí svobody. Dále prověřují veškerá podání, která mají charakter stížností, a to jak od zaměstnanců, tak i od vězňů a civilních osob, v souvislosti s činností Vězeňské služby ČR.

Mimořádné události – šetřené oddělením prevence a stížností v roce 2006:

- úmrtí odsouzeného	- 1x
- pokus o sebevraždu vězněné osoby	- 2x
- úmyslné založení požáru a pokus o útěk odsouzeného	- 1x
- nález 2 ks mobilního telefonu a SIM karty	- 1x
- zneužití návykové látky obviněnými	- 1x

Personální oddělení Vazební věznice Brno zejména zajišťuje výběr, přijímání zaměstnanců Vězeňské služby a jejich obsazování do určených funkcí organizace, zpracovává personální a kázeňská rozhodnutí ředitele Vazební věznice Brno, vede personální evidenci zaměstnanců organizace, podílí se na doplňování a zvyšování kvalifikace všech zaměstnanců, poskytuje metodickou pomoc při plnění úkolů v oblasti

personální práce všem oddělením a současně všem zaměstnancům, vytváří podmínky pro uspokojování potřeb příslušníků a občanských zaměstnanců, vyplývajících z jejich oprávněných nároků aj.

Oddělení výkonu vazby a výkonu trestu odnětí svobody Vazební věznice Brno realizuje plnění práv a povinností obviněných např. vycházky, návštěvy, příjem balíků, nákupy potravin, věcí osobní potřeby, denního tisku a časopisů, koupání, výměny prádla, duchovní a sociální služby. Mladistvým a části mladých dospělých obviněných nabízí program zacházení, který vedou odborní pracovníci oddělení - pedagog, psycholog a vychovatelé. Tato činnost je pro tuto skupinu obviněných dobrovolná. Oddělení výkonu vazby a výkonu trestu odnětí svobody dále zajišťuje nástupy do výkonu trestu pro všechny skupiny odsouzených z území Jihomoravského kraje, výkon trestu odnětí svobody pro odsouzené zařazené do věznice s dozorem a s ostrahou. Odsouzení se zařazením do věznice s dozorem pracují např. v kuchyni, prádelně, údržbě, dále vykonávají pomocné práce ve vězeňské nemocnici a při úklidu areálu věznice.

Oddělení výkonu trestu odnětí svobody v dohledu

V objektu Rapotice jsou umístěni odsouzení zařazení do dohledu. Všichni mají zpracován program zacházení a účastní se v době osobního volna aktivit, kde jsou zohledňovány zájmy a koníčky jednotlivých odsouzených. Odsouzení jsou zaměstnáni v rámci vnitřního provozu objektu Rapotice, kde se podílí převážně na úklidu, údržbě apod. Částečnou svépomocí byla také zprovozněna tělocvična v areálu, kterou odsouzení mohou využívat v rámci sportovních aktivit. Všechny aktivity jsou koncipovány tak, aby byl upřednostněn motivační činitel, a aby byly v největší možné míře potlačeny negativní účinky izolace. Aktivity probíhají většinou skupinovou formou, individuální pohovory se uskutečňují na základě požadavků odsouzených.

Oddělení výkonu trestu odnětí svobody s dozorem

Odsouzení jsou zařazení ve vnitřním provozu režii vazební věznice na různých pracovištích. Náplň pracovních programů tvoří především různorodá brigádnická činnost v rámci věznice, úklid a údržba ubytovacích prostor oddělení VTOS. Na tomto oddělení jsou umístěni i 4 odsouzení studující Ekonomicko správní fakultu Masarykovy university. Zájmová činnost probíhá v době osobního volna odsouzených v rámci

jednotlivých kroužků. Vybraní odsouzení se v rámci programu zacházení účastní tematických vycházek s pedagogem, případně s vychovatelem terapeutem, při kterých mají možnost navštívit významné kulturní památky města Brna. Mezi odsouzenými je největší zájem o sportovní činnost na venkovním hřišti, kondiční posilování, kroužek vaření a v neposlední řadě o divadelní kroužek.

Oddělení výkonu trestu odnětí svobody s ostrahou

Na tomto oddělení jsou odsouzení pracovně zařazeni jako chodbaři na jednotlivých odděleních, v úklidové četě a na propusti. Na tomto oddělení jsou umístěni i 4 odsouzení studující Ekonomicko správní fakultu Masarykovy university.

Další náplní pracovních programů je brigádnická činnost v rámci věznice, úklid a údržba ubytovacích prostor oddělení.

Z nabízených aktivit programu zacházení je největší zájem o sportovní kroužek, kondiční posilování a videoklub.

Oddělení VT se zesíleným stavebně technickým zabezpečením

Odsouzení na tomto oddělení mají k dispozici kulturní místnost s televizí, videem, šipkami a rotopedem. Tito odsouzení nejsou pracovně zařazeni, v průběhu dne se věnují společenským hrám, úklidu a v poslední době lepší obálky pro potřeby správního oddělení. S odsouzenými pracují zvláště vyškolení vychovatelé a specialisté.

Tvorba a realizace programů zacházení ve výkonu vazby

Všechny aktivity jsou realizovány tak, aby byly pro vězněné osoby motivační, eliminovaly negativní účinky izolace, zbavovaly je stresu a napětí. Při tvorbě programů se zohledňuje zájem obviněných. Aktivity probíhají zpravidla formou skupinové práce. Dle zájmu a žádostí obviněných se uskutečňují průběžně individuální pohovory s terapeutickým zaměřením. V rámci programů mají obvinění možnost sebevyjádření, je aktivizován jejich tvořivý potenciál.

Ke vzdělávání mladistvých obviněných se přistupuje jednak individuálně (u absolventů ZvŠ, kde uplatňujeme vzdělávací program pro zvláštní školy) a dále formou skupinových vzdělávacích aktivit v tzv. doučovacím kroužku. U mladistvých obviněných

s nedokončeným školním vzděláním navazuje speciální pedagog kontakt se školou nebo výchovným ústavem, kde je mladistvý obviněný veden jako žák a dohodne podmínky dokončení studia.

V průběhu roku 2006 došlo k rozšíření prostor určených k aktivitám s obviněnými. V současné době je na každém oddělení výkonu vazby vyčleněn prostor určený ke sportovním činnostem (stolní tenis, kondiční cvičení). Také nově vzniklá kaple je využívána k dalším výchovným a zájmovým činnostem. Výtvarně nadaní jedinci mají možnost malovat na celách. Některé obrazy budou využity k výzdobě některých prostor věznice.

a) vzdělávání odsouzených

V rámci projektu integrace odsouzených osob ve výkonu trestu odnětí svobody do studia na Ekonomicko-správní fakultě Masarykovy univerzity v Brně se konaly již potřetí ve Vazební věznici Brno dne 8.9.2006 přijímací zkoušky pro akademický rok 2006-2007. Jedná se o celoživotní vzdělávání. V současné době ve VV Brno studuje vysokou školu celkem 8 odsouzených.

Všichni odsouzení (z toho jedna žena ve Věznici Opava) jsou pracovníčně zařazeni a studují ve svém volném čase. Školné si hradí ze svých vlastních finančních prostředků.

Výuka je realizována ve 2 speciálně zřízených místnostech – učebnách ve Vazební věznici Brno na oddělení výkonu trestu, kam docházejí i vyučující. Odsouzení – studenti VŠ zde mají k dispozici 5 počítačů s nastaveným INTRANETEM (provoz si hradí ze svých finančních prostředků), anglickým nebo německým jazykem (se sluchátky a mikrofonem pro výslovnost). Studovnu i počítače mohou využívat dle harmonogramu a svých studijních potřeb.

V rámci vzdělávání odsouzených fungují na jednotlivých odděleních kroužky cizích jazyků (AJ, NJ).

b) činnost specialistů (včetně sociální práce)

Práce specialistů oddělení je zaměřena především na činnost s vězněnými osobami a značnou část jejich pracovní náplně tvoří i činnost s příslušníky. Psychologové zajišťují psychologická vyšetření uchazečů, a to nejen pro Vazební věznici Brno. Dále se specialisté podílejí na profesní přípravě pracovníků věznice.

U obviněných osob převažuje v práci specialistů řešení akutních problémů na základě žádosti samotných obviněných, ale i na podnět vrchních dozorců a dalších pracovníků, kteří jsou v přímém styku s obviněnými. Nově byly do činnosti psychologů zařazeny standardizované programy psychologické péče pro osoby ve výkonu vazby. Soustavná práce probíhá s mladistvými a mladými dospělými.

Sociální práci s obviněnými a odsouzenými poskytují v nejširším rozsahu sociální pracovnice. Práce je zaměřena zejména na poskytování sociálně právního poradenství. Sociální pracovník pomáhá obviněným a odsouzeným řešit sociální problémy, které jim vznikly při vzetí do vazby a trestu. Nedílnou součástí je spolupráce se sociálními koordinátory a s Probační a mediační službou ČR.

U odsouzených se všichni specialisté ve spolupráci s vychovateli podílejí na tvorbě a realizaci programů zacházení.

c) činnost oddělení (nástupní, výstupní, specializované, krizové, apod.)

Oddělení přijímací

Na přijímací oddělení jsou umístováni nově příchozí obvinění i odsouzení. Zde jsou jim provedena veškerá zdravotní vyšetření, jsou seznámeni se Zákonem a Řádem VV a VTOS, dále jsou seznámeni s Vnitřním řádem VV Brno. Na tomto oddělení se obvinění a odsouzení ponechávají pouze po nezbytně dlouhou dobu, a poté jsou umístěni na jednotlivé cely výkonu vazby, nebo příslušné oddělení výkonu trestu. Z tohoto důvodu se zde program zacházení neuskutečňuje.

Oddělení nástupní

Ve VV Brno není zřízeno klasické nástupní oddělení, příprava nově přijatých odsouzených pro VTOS je plnohodnotně realizována na vyčleněných ložnicích oddělení. Postupně je odbornými zaměstnanci vypracována komplexní zpráva o odsouzeném včetně návrhu programu zacházení. Během této doby je též odsouzený podrobně seznamován s obsahem zákona, vyhlášky, vnitřním řádem a prostředím, ve kterém bude trest vykonávat.

Výstupní oddělení

Ve VV Brno není zřízeno klasické výstupní oddělení, příprava odsouzených pro samostatný způsob života po propuštění z výkonu trestu je ve VV Brno plnohodnotně realizována v koncepci PZ jednotlivých oddělení VTOS. Všem odsouzeným, kteří mají

být do tří měsíců propuštění, je aktualizován program zacházení tak, aby plně uspokojil požadavky přípravy na propuštění.

Krizové oddělení

Ve VV Brno není zřízeno. Pro potřeby odděleného umístění jsou na doporučení specialistů využívány vyčleněné cely přijímacího oddělení. N nejnutnějších případech je možné využít krizové cely lůžkové části psychiatrického oddělení vězeňské nemocnice.

d) drogová problematika

V oblasti primární prevence se jedná o osvětové přednášky. V oblasti sekundární a terciární prevence je prováděna diagnostika osob zneužívajících návykové a psychotropní látky. Těmto osobám je poskytována individuální a skupinová terapie zaměřená především na motivaci k abstinenci a léčbě závislosti v rámci VTOS a VV.

Úspěšně pokračuje spolupráce s pracovníky Sdružení Podané ruce, kteří docházejí do věznice. V roce 2006 bylo jako zneužívající návykové a psychotropní látky diagnostikováno 411 vězněných osob. Průměrný počet evidovaných osob by 114, což činí 23% z celkového počtu osob ve věznici. V posledních letech dochází k výraznému nárůstu evidovaných osob.

e) problematika specifických skupin vězňů (cizinci, mladiství, přestárlí, ženy, dlouhodobě nemocní, apod.)

U cizinců je hlavní problém v jazykové bariéře a v národních zvycích (muslimové atd.).

Skupina mladistvých vězněných osob se v posledních letech početně snižuje a v průměru se pohybuje do 10 osob. Jsou umístěni na jednom oddělení společně s dalšími obviněnými do 26 roků. Na tomto oddělení je jim poskytována zvýšená péče ze strany odborných pracovníků oddělení.

Počet žen umístěných ve Vazební věznici se stabilně snižuje, zpravidla je zde do 25 obviněných nebo odsouzených. Problémy s touto skupinou vězněných osob se vyskytují výjimečně a jsou vždy spojené s nutným samostatným umístěním na cele.

Oddělení vězeňské a justiční stráže Vazební věznice Brno má postavení ozbrojeného sboru a člení se na strážní směny, denní směnu, eskortní směnu a justiční stráž. Strážní směny zajišťují nepřetržitý výkon služby po celých 24 hodin ve Vazební věznici Brno

při výkonu vazby nebo výkonu trestu odnětí svobody. Denní směna zajišťuje např. provádění návštěv vězňů, vycházek a všech druhů předvádění k orgánům činným v trestním řízení, lékaři apod. Eskortní směna provádí všechny druhy eskort, a to např. k soudům, do zdravotnických zařízení, ostatních věznic atd. Justiční stráž provádí výkon služby v budovách soudů a státních zastupitelství při zajišťování pořádku a bezpečnosti. Jednotky justiční stráže jsou členěny do oblastí, které metodicky řídí oblastní velitelé justiční stráže.

Výsledky práce oddělení vězeňské a justiční stráže

Strážní služba je zajištěna celkem na deseti strážních stanovištích a stanoví zajistit vnitřní a vnější bezpečnost vazební věznice a vězeňské nemocnice, předvádění uvnitř vazební věznice i vězeňské nemocnice, návštěvy a vycházky obviněných, dílčí a technické prohlídky, jakož i střežení v civilních zdravotnických zařízeních. Komisionální prověrkou bezpečnosti byla prověřena činnost příslušníků oddělení vězeňské a justiční stráže při výkonu strážní služby. V závěrech bylo konstatováno, že v praktickém výkonu nebyly shledány závažnější nedostatky. Po mimořádné události v září 2006 (úmyslné založení požáru a následný pokus o útěk vězněnou osobou) byla přijata mnohá opatření, která vedla k posílení bezpečnosti a ke zefektivnění reakce na obdobné situace. Kontinuálně probíhá výcvik a zaučování nových příslušníků zařazených k výkonu služby v právě vznikající věznici Rapotice, kde se nachází dislokované oddělení VT VV Brno.

Eskorty

Eskortní směna vazební věznice zajišťuje provádění eskort k 13 soudům a dálkové eskorty, eskorty do civilních zdravotnických zařízení, eskorty vězňů s infekčními chorobami do Vězeňské nemocnice Brno, k soudním jednáním vězňů s TBC v celé ČR, předávání odsouzených do VTOS dané země realizované na dálničním přechodu Břeclav - Brodské a eskorty prováděné v jiných odůvodněných případech (utajovaný svědek apod.).

Všechny požadavky na provedení eskort byly během roku vždy splněny a řádně z bezpečnostního hlediska zajištěny. Zvýšená bezpečnostní opatření byla vždy přijata při eskortě nebezpečných vězňů, vězňů s výjimečnými a doživotními tresty a s vězni z řad organizovaného zločinu. VV Brno také zajišťovala provádění speciálních eskort se

zájmovými osobami, kde bylo využíváno speciální výstroje. Tyto eskorty byly zajišťovány ve spolupráci s PČR, zpravidla letecky. Oblasti provádění eskort nebezpečných a zájmových osob je věnována neustálá pozornost a jsou flexibilně vytvářeny podmínky pro dostatečný výcvik příslušníků pro tuto náročnou a nebezpečnou činnost. Nově byla navázána spolupráce v této oblasti s Jednotkou operativního zásahu Městské policie Brno. V roce 2006 bylo příslušníky VV Brno eskortováno za různými účely celkem 8 838 vězňených osob za minimálního počtu proplacených přesčasových hodin.

Služební kynologie

Služební kynologie se ve své činnosti řídí NGR č. 37/2006 o služební kynologii ve Vězeňské službě České republiky. Ve vazební věznici je služebních psů využíváno zejména k zajištění strážní služby, dále k zajištění bezpečnosti při eskortách k umístění a přemístění do Věznice Jirice a v neposlední řadě při odhalování výroby, držení a šíření omamných a psychotropních látek. Protidrogové středisko vazební věznice zajišťuje v této oblasti úkoly i ve Vazební věznici Břeclav a Věznici Znojmo. K nepravdělnému využití služební kynologie dochází také při posílení bezpečnosti eskort k soudům s nebezpečnými vězni, střežení odsouzených či vykázaní osob ze zakázaného prostoru vně vazební věznice .

Mezi další úkoly služební kynologie ve vazební věznici lze zařadit odbornou přípravu a výcvik psů pro výkon služby, která je zapracována v tématickém plánu odborné přípravy psovodů a výcviku psů, dále zajištění účasti psovodů a psů na kynologických soutěžích a kurzech a v neposlední řadě zajištění odpovídajících materiálně technických podmínek pro ustájení, výživu a ošetřování služebních psů. Protidrogové středisko bylo vybaveno služebním vozidlem VW Caddy pro možnost využívání psů v jihomoravském regionu.

K 31.12. 2006 je na tomto úseku zařazeno 12 psovodů, kteří zabezpečují výcvik a službu se 13 služebními psy (z toho 3 speciální na odhalování návykových a psychotropních látek).

Služební a profesní příprava

Cílem přípravy bylo prohlubování a upevňování vědomostí, dovedností a návyků nutných pro vykonávání dané funkce založené na osobní odpovědnosti každého pracovníka a jejich důsledné uplatňování v praktické činnosti při řízení a výkonu služby. Dále na zvládání modelových situací s cílem samostatného rozhodování u příslušníků a občanských pracovníků při řešení problému. V průběhu roku byl proveden oblastní výcvik příslušníků určených pro služební zákrok pod jednotným velením v součinnosti s věznicemi v oblasti č.6 a složkami PČR v nově vznikajícím objektu VS Rapotice, všichni příslušníci VV Brno vždy velice kladně hodnoceni. Také probíhal výcvik eskort nebezpečných a chráněných osob v prostorách sportovního střeleckého klubu v Lulči u Vyškova. V roce 2006 získalo celkem 7 příslušníků v Institutu vzdělávání ve Stráži pod Ralskem osvědčení o absolvování specializačního kurzu instruktorů sebeobran, z toho dva se specializací na eskorty nebezpečných osob.

Je zřejmé, že příslušníci mají zájem být dobře připraveni pro případné použití sebeobran a DP v rámci případného služebního zákroku. Jistě tomu přispívá i vědomí o nárůstu agresivity vězňených osob a množící se počty napadení příslušníků PČR a VS ČR.

Justiční stráž

Vazební věznice Brno má pod sebou celkem 13 místních jednotek justiční stráže (Nejvyšší soud ČR, Nejvyšší správní soud ČR, Obchodní soud Brno, Krajský soud Brno, Městský soud Brno, Obchodní soud Brno, Okresní soud Brno-venkov, Okresní soud Blansko, Okresní soud Vyškov, Okresní soud Třebíč, Okresní soud Jihlava, Okresní soud Žďár nad Sázavou a Nejvyšší státní zastupitelství, v jejichž čele stojí zkušení profesionálové-velitelé místních jednotek JS. Jejich úkolem je řídit a koordinovat činnost bezpečnostní povahy v místech výkonu soudních úkonů. Metodickým řízením těchto a dalších 6 jednotek (Okresní soud Kroměříž, Okresní soud Prostějov, Okresní soud Uherské Hradiště, Okresní soud Zlín, Okresní soud Znojmo a Okresní soud Břeclav) zařazeným do oblasti č.7 je pověřen oblastní velitel JS.

Spolupráce s příslušníky VS při zajišťování eskort je na dobré úrovni, v průběhu roku 2006 byli a nadále jsou na základě povolení generálního ředitele VS ČR pravidelně využíváni příslušníci JS při zajištění eskort k soudním jednáním.

Ze strany předsedů soudů, vedoucích státních zastupitelství a kontrolních orgánů nebylo závažných připomínek. V průběhu roku 2006 byly provedeny tématické kontroly pracovníky GŘ VS ČR u všech MJ JS bez zjištění závažnějších nedostatků.

Oddělení ekonomické Vazební věznice Brno komplexně zabezpečuje účetnictví, rozpočet, financování, pokladní službu a správu pohledávek Vazební věznice Brno, zpracovává a vyplácí mzdové náležitosti příslušníků, občanských zaměstnanců a vězňů. Zajišťuje organizaci zaměstnávání obviněných a odsouzených.

A. Problematika rozpočtu

Financování vazební věznice v roce 2006 lze hodnotit uspokojivě. K přidělenému rozpočtu na počátku roku byly ze strany naší věznice připomínky zejména ve vztahu s nově budovaným objektem Rapotice. Financování tohoto objektu však bylo na základě našich odůvodněných žádostí postupně kryto tak, jak to provozní podmínky vyžadovaly. Jednalo se zejména o krytí položek energií, materiálu a služeb. Od září, kdy bylo do objektu Rapotice eskortováno prvních 20 odsouzených, kteří začali pracovat v rámci vnitřního provozu, bylo nutno zajistit finanční prostředky na jejich odměny za práci.

Horší situace byla u čerpání položek odchodného a jednorázové peněžní náležitosti. Potřeba byla vykrývána postupně, ke konci roku již musela být řešena mimorozpočtovými zdroji. Ekonomické oddělení kontrolovalo a případně regulovalo povolené čerpání položek ISPROFIN a zajišťovalo platby faktur. Financování a čerpání prostředků „drogového programu“ se výrazným způsobem neodlišovalo od minulých období.

B. Odměňování

a) zaměstnanců

Odměňování příslušníků i občanských zaměstnanců bylo během rozpočtového roku regulováno průběžně, ekonomický odbor GŘ aktuálně reagoval na změny vydáváním příslušných rozpočtových opatření (viz. příloha č.1-tabulka k 5.3)

b) vězňů (viz. příloha č.1-tabulka k 5.3-I)

C. Škody a pohledávky

U škod na penězích se jedná z převážné většiny o vyplacené náhrady za bolest v souvislosti s úmyslným založením požáru a následným pokusem o útěk odsouzeného, kdy se příslušníci nadýchali škodlivých zplodin a z tohoto důvodu museli vyhledat lékařské ošetření s následným vystavením pracovní neschopnosti. Škody na materiálu rovněž souvisí v převážné míře s požárem (škody na vybavení cely, hasební technice apod.) Došlo k nárůstu škod na dopravních prostředcích, kdy za rok 2006 byly evidovány 3 takto vzniklé škody (viz. příloha č.1 tabulka 5.3-II.).

D. Pohledávky

VV Brno eviduje cizí pohledávky u 136 odsouzených a obviněných v peněžním vyjádření Kč 21 958 924,00. Jedná se většinou o pohledávky soudů a exekutorů (náklady trestního řízení), a dále pohledávky vymáhané soudně právníckými nebo fyzickými osobami. Ve VV Brno jsou pracovně zařazeni pouze odsouzení vnitřního provozu a chodbaři oddělení výkonu vazby, nejsou zřízena další pracoviště proto nedochází ve většině případů k jejich splácení po dobu výkonu vazby nebo trestu odnětí svobody.

Na úseku „vlastních“ pohledávek v „živém“ stavu je evidováno 40 pohledávek s finančním vyčíslením Kč 359 848,00. Na úseku „vlastních“ pohledávek za propuštěnými“ je evidováno 2 090 dlužníků (v roce 2005 1 920) ve výši Kč 11 591 811,61 (v roce 2005 Kč 12 002 062,61), kterým je pravidelně připomínána povinnost uhradit náklady vazby, trestu a škody. Efektivita vymáhání není však na žádoucí úrovni. (viz. příloha č.1 tabulka 5.3-III.)

Oddělení logistiky zajišťuje efektivní hospodaření s materiálem, výstrojí, výzbrojí a proviantem, spravuje slaboproudá a telekomunikační zařízení, realizuje správu a údržbu objektů, realizuje výběrová řízení, investiční činnost a vykonává veškeré další související úkony. Problematiku oddělení lze rozdělit následovně:

A. Problematika stavebně ubytovací

Budovy vazební věznice, ve které jsou umístěny oddělení výkonu vazby, byly postaveny v roce 1956 a tomuto odpovídá i stav budov. Provozoschopnost se daří udržovat

s poměrně častými opravami na rozvodech vody, odpadů, topení apod. Dochází k drobení a opadávání omítky na vnějším plášti budovy a ohradní zdi.

Na rok 2006 pro objekt Brno nebyly přiděleny žádné finanční prostředky na plánované investiční akce ani opravu a údržbu majetku v rámci programového financování.

B. Problematika spojovací

Kromě trvalých úkolů se zaměstnanci referátu podíleli na přípravě projektové dokumentace pro objekt Rapotice. Bylo zabezpečeno převzetí techniky a zaškolení obsluhy v rámci investiční akce „Rozšíření kartového přístupového systému“.

Hlavní náplní činnosti tohoto úseku je zajištění pravidelné údržby a oprav veškeré spojovací a signálně zabezpečovací techniky, zajištění kvalitního spojení se soudy a eskortními vozidly a provádění obměny a modernizace spojovací a signálně zabezpečovací techniky.

C. Referát materiálně technického zabezpečení a služeb

Ztrátovost se vyhodnocuje ve čtvrtletních intervalech. Pro snížení ztrátovosti a ničení vězeňského intendantního materiálu ze strany vězňů byl zaveden systém výměny prádla na odděleních zaměstnancem prádelny. Množství i velikostní sortiment je zajištěn v rámci vykrývání plánu požadavků na letošní rok.

Je průběžně prováděna „obměna vnitřního vybavení“ prostřednictvím stolařské výroby věznice Mírov. Plánovaná obměna je prováděna za účelem zkvalitnění funkčnosti a účelovosti pracovišť a zlepšení pracovního prostředí.

Je zabezpečovaná pravidelná údržba, potřebné opravy a obměnu zařízení na strojovém parku. Je prováděna pravidelná údržba svépomocí a složitější opravy jsou zajištěny prostřednictvím servisních firem dodavatelsky. Přetrvávajícím problémem však i nadále zůstávají nerentabilní investice do oprav a údržby prádelenské technologie, jež je zastaralá.

D. Stravování

Provozní schopnost velkokuchyňského zařízení je zabezpečována prováděním pravidelné údržby a včasným prováděním oprav většinou dodavatelskými firmami. Během roku 2006 byla provedena stavební studie kuchyňského provozu. Možnost realizace je podmíněna přidělením investičních prostředků EO GR VS ČR.

E. Energetika, vodohospodářství a ekologie

Přes přísné podmínky hospodaření s energiemi pro rok 2006 se stanovené úkoly podařilo splnit a stanovené částky nepřekročit při splnění všech zákonem stanovených nároků vězňených osob. Svoji roli zde sehrály investice minulých let do výměny oken. Vazební věznice za rok 2006 vyprodukovala 3,65 t nebezpečného a 298,8 t běžného odpadu, za jejich likvidaci zaplatila Kč 1. 046 650 Kč,-.

Samostatný referát informatiky komplexně zabezpečuje správu počítačové sítě a chod výpočetní techniky, realizuje výběr a správu software. V současné době je Vazební věznice Brno vybavena 217 ks. PC a předávání informací touto cestou je pro svou efektivnost velmi hojně využíváno. Rok 2006 byl ve znamení práce na VIS a jeho nasazování do praxe. Nasazování tří modulů přineslo velké množství změn (obnova HW, posilování sítě LAN, instalace nových SW) a na ně navazujících úkolů. Bylo třeba dodat nové PC na pracoviště, kde se dosud údaje zpracovávaly ručně. Musely se zcela přepracovat uživatelské přihlašovací účty do sítě LAN a nastavit nová práva a přístupy k jednotlivým aplikacím.

V polovině roku 2006 započala dodávka a instalace serverů pro objekt Rapotice a tím i zprovoznění provizorní tamní sítě LAN.

Rok 2006 byl náročný jak nasazováním nového VIS modulů Evidence Vězňů, Ekonomika a Administrativa tak i zprovozněním PC a počítačové sítě na pobočce v Rapotících. Díky plnému pracovnímu nasazení všech pracovníků referátu informatiky byly stanovené úkoly plněny ve stanovených termínech.

Oddělení vězeňské nemocnice a zdravotní středisko Vazební věznice Brno zajišťuje poskytování zdravotní péče jak obviněným a odsouzeným, tak pracovníkům Vazební věznice Brno. Zdravotnickou péči organizačně zabezpečují v lůžkové části úseky psychiatrie, rehabilitace a interny, včetně jednotky intermediální péče a infekce, v ambulantní části RTG, SONO, ORL, LSPP, neurologie, urologie, kardiologie, gynekologie, chirurgie, ortopedie, plicní, zubní, dermatovenerologie, gastroenterologie, endokrinologie.

a) zdravotní a závodní preventivní péče

O rozsahu zdravotní a závodní preventivní péče, realizované v podmínkách vazební věznice, nejlépe svědčí konstatování skutečnosti, že v rámci zdravotní péče o obviněné a odsouzené bylo v roce 2006 realizováno 3 645 stomatologických vyšetření a 1 804 vstupních prohlídek, v rámci zdravotní ambulance bylo vyšetřeno a ošetřeno 24 011 odsouzených a obviněných. V rámci závodní zdravotní péče bylo v rámci stomatologické péče vyšetřeno 1 238 zaměstnanců, v závodní zdravotní ordinaci bylo vyšetřeno 2 918 zaměstnanců, z toho 1 774 příslušníků a 1 144 občanských zaměstnanců.

b) nemocnost a úrazovost personálu a vězňů

Všechny sledované ukazatele vykazují lepší výsledky než v roce 2005. Všechny vykazované údaje jsou navíc výrazně nižší, než činí celostátní průměr (viz. příloha č.1 tabulka k 5.3.-IV.).

c) vězeňská nemocnice

Vězeňská nemocnice má působnost pro vězněné osoby v rámci celé ČR ve vybraných specializacích. Ve vězeňské nemocnici je zajišťováno léčení obviněných a odsouzených v rámci tří pavilónů. Jsou zde léčeni obvinění a odsouzení s infekčními chorobami včetně TBC, na interním oddělení jsou léčeni pacienti s interními chorobami, na JIMP akutní stavy. Na psychiatrickém oddělení jsou prováděna vyšetření a léčení, včetně zkoumání duševního stavu nařízeného soudem. Na oddělení rehabilitačním byli do 15. 10. 2006 vyšetřováni a léčeni pacienti s chorobami pohybového aparátu a zajišťována léčba dlouhodobě nemocných. Činnost pavilonu byla k uvedenému datu ukončena, neboť v těchto prostorách probíhá investiční výstavba „oddělení pro léčení drogově závislých z regionu Morava“.

Největším problémem Vězeňské nemocnice je však zajištění personálu - lékařů. Nárůst platů lékařů v civilních zdravotnických zařízeních v posledních dvou letech způsobil, že pro práci ve Vězeňské nemocnici se více než obtížně zajišťuje lékařský personál. Ve Vězeňské nemocnici je zaměstnáno ve stálém stavu celkem 13,5 lékařů a jeden klinický psycholog, jejich věkový průměr činí 50 let, z počtu zařazených lékařů je 5 v důchodovém věku.

Ve Vězeňské nemocnici bylo v roce 2006 hospitalizováno 178 vězňů na infekčním, 557 na psychiatrickém, 61 na oddělení následné péče, 274 na interním oddělení, z toho 95 na oddělení JIMP a 118 na oddělení rehabilitačním. Nejčastějšími diagnózami byly hepatitida (106 případů), TBC (47 případů), hypertenze (56 případů), lues (51 případů). Ve vězeňské nemocnici bylo v roce 2006 hospitalizováno 93 vězněných osob z důvodu suicidálního jednání. Na psychiatrickém pavilonu bylo hospitalizováno 245 vězňů toxikomanů.

5.4 Aktivity obviněných ve Vazební věznici Brno

Obvinění ve Vazební věznici Brno mají v současné době k dispozici 4 místnosti, které jsou využívány na realizaci vzdělávací, preventivně-výchovné, sportovní a zájmové činnosti.

Všechny aktivity jsou vedeny tak, aby byly pro klienty motivační, eliminovaly negativní účinky izolace, zbavovaly je stresu a napětí.

V průběhu jednoho dne se na všech aktivitách vystřídá průměrně 65 obviněných.

Preventivně-výchovné

Sociálně-právní minimum

Vzdělávací

Kroužek němčiny

Kroužek češtiny + dějiny ČR

Zájmové

Výtvarný kroužek /práce s hlinou, kresba, malba, malování na sklo, na kameny, drátkování/
Videoklub /dokumentární a zábavné filmy/
Sledování televizního programu dle aktuální nabídky /zprávy, publicistika, sportovní přenosy, filmy/
Skupinové besedy /téma si mohou zvolit obvinění./
Individuální pohovory

Sportovní

Stolní tenis, k dispozici je rortoped

Možnost různorodé činnosti na celách – půjčování knih, společenských her, lepení modelů, kreslení. Denní tisk a časopisy jsou k dispozici na kulturních místnostech, příp. zapůjčen na cely.

Vyhodnocení práce s mladistvými a mladými obviněnými

Práce s mladistvými a mladými dospělými je zaměřena na preventivně výchovné, vzdělávací, sportovní a zájmové aktivity. Jednotlivé bloky činností jsou rozpracovány do týdenních plánů, které jsou rámcové a umožňují zapojit do aktivit co největší počet obviněných.

U mladistvých se zaměřujeme na **vzdělávání a doučování**. Jedná se o procvičování znalostí z českého jazyka, matematiky, občanské nauky aj., vědomostní úlohy si mohou mladiství procvičovat i při práci na PC. Mladistvým obviněným jsou zadávány úkoly k vypracování na cely.

Mladí dospělí s nižší sociokulturní úrovní se účastní tzv. **minimálních vzdělávacích programů**. Jsou zde zařazeni absolventi speciálních škol (dříve zvláštních), jedinci z výchovných ústavů a bez sociálního zázemí.

K realizaci sebeobslužných aktivit slouží vybavení kuchyňky, kde je jedenkrát týdně s vybranými obviněnými realizována výuka základů vaření, která probíhá v třítydenních cyklech. Dále je k dispozici žehlička a žehlicí prkno k úpravě oděvů.

Všechny činnosti probíhají pod dozorem výchovných pracovníků a jsou dodržovány hygienické předpisy a zásady bezpečnosti při práci.

Preventivně výchovné aktivity jsou uskutečňovány jednak v individuálním kontaktu s obviněnými a dále v oblastech **sociálního poradenství, protidrogového poradenství a osobnostní výchovy**. Dále se při preventivně výchovných aktivitách zaměřujeme na prvky arteterapie a muzikoterapie.

U mladých dospělých obviněných v rámci **osobnostní výchovy** jsou probírána témata závislostí a to především alkoholu s použitím dokumentů o důsledcích zneužívání alkoholu atp. Uskutečňují se diskusní skupinová sezení, která byla zaměřena ke společenským problémům.

Sdružení Podané ruce má vymezeny termíny, ve kterých věznicí navštěvují jejich pracovníci a věnují se činností s mladistvými i mladými obviněnými.

Mladistvým i mladým dospělým je dána možnost využít **hudební nástroje** pro zdokonalení si svých hudebních dovedností. K zapůjčení slouží kytara a elektrofonické varhany. Jednou týdně se uskutečňuje hudební kroužek obviněných. K výtvarným aktivitám zaměřeným především na práci s hlínou slouží keramická dílna. Tato činnost má především terapeutický charakter, nejméně jedenkrát týdně se schází skupina obviněných k výuce zaměřené na práci s keramickou dílnou. Některé zdařilejší výrobky slouží k prezentaci práce věznice. Další oblast výtvarných činností je zaměřena na malbu na sklo, kresebné techniky a malbu.

Ze **sportovních činností** je realizován denně stolní tenis, kondiční cvičení s vybranou skupinou obviněných probíhá dvakrát týdně. Mladí obvinění jsou poučeni o zásadách dodržování bezpečnosti při tělovýchovných aktivitách.

Mladiství i mladí dospělí jsou vedeni k účelnému využití volného času na celách nabídkou vhodné četby a společenských her.

Zájmové aktivity se uskutečňují sledováním vybraných pořadů v televizi a filmů.

Při návštěvách jsou rodičům mladistvých poskytovány informace o chování mladistvého ve vazbě a mladistvé chodí jednou za tři měsíce navštívit sociální kurátoři.

O uskutečněných aktivitách je veden přehled v knihách na oddělení, je zde zaznamenán obsah aktivity, čas a počet zúčastněných obviněných a jméno toho, kdo aktivitu vedl. Každý týden je program zacházení vyhodnocován.

5.5 Oddělení pro výkon trestu ve Vazební věznici Brno

Odsouzení, zařazení do výkonu trestu s dozorem a ostrahou jsou pracovníčně zařazeni ve vnitřních provozech vazební věznice. Zájmová činnost je soustředěna do doby osobního volna a představuje širokou nabídku kroužků. Jedná se např. o kroužek jazykový, akvaristický, modelářský, sportovní, divadelní a kroužek vaření. I pro obviněné se stále rozšiřuje nabídka zájmových aktivit. Od roku 2003 se zdárně rozvíjí také činnost keramického kroužku na oddělení mladistvých obviněných. Do vazební věznice docházejí na individuální pastorační návštěvy také zástupci církví. Jeden den v týdnu se věnuje obviněným a odsouzeným kaplan vězeňské duchovenské péče. Aktivní činnost vyvíjí Sdružení Podané ruce, které v rámci projektu Drogové služby ve vězení kontaktuje uživatele drog a nabízí jim pomoc. Od září roku 2004 mají odsouzení možnost zvyšovat si svou kvalifikaci studiem na Ekonomicko-správní fakultě MU Brno. Studium probíhá přímo ve Vazební věznici Brno.

Výsledky práce

Základním účelem výkonu trestu je ochrana společnosti proti porušování podmínek její existence, kde má především být dosaženo toho, aby se pachatel dále nedopouštěl trestné činnosti. Velký význam a těžiště veškeré práce s odsouzenými zde představují programy zacházení, které tvoří souhrn pracovních, vzdělávacích, terapeutických a volnočasových aktivit, jejichž smyslem je napomoci dosažení účelu výkonu trestu.

Činnost specialistů výkonu trestu odnětí svobody je zaměřena na provádění výchovné a poradenské činnosti pro účely socializace, resocializace a reedukace. Provádí se jak individuální, tak i kolektivní činnost s odsouzenými v rámci programu zacházení.

Tvorba a realizace programu zacházení

Programy zacházení v podmínkách Vazební věznice Brno je nutno členit dle složení odsouzených umístěných ve vazební věznici; na oddělení výkonu trestu odsouzených v dozoru a oddělení výkonu trestu odnětí svobody odsouzených umístěných v ostraze. Do 30. listopadu 2005 bylo nutno ještě další členění – do této doby byli ve vazební věznici umístěni i odsouzení trvale pracovně nezařaditelní v dohledu.

K jednotlivým skupinám:

Oddělení výkonu trestu odnětí svobody v dozoru.

Na oddělení výkonu trestu odnětí svobody s dozorem jsou všichni odsouzení zařazeni do pracovního procesu. Práce odsouzených napomáhá k jejich resocializaci, upevnění pracovních návyků a současně zajišťuje chod věznice. Náplň pracovních programů dále tvoří především různorodá brigádnická činnost ve věznici, úklid a údržba ubytovacích prostor oddělení výkonu trestu odnětí svobody. Zájmová činnost probíhá v době osobního volna odsouzených v jednotlivých kroužcích. V průběhu podzimních měsíců se vybraní odsouzení v rámci programů zacházení účastnili plánovaných vycházek s pedagogem a nákupů materiálu pro jednotlivé kroužky. Podle počasí se též někteří odsouzení zapojovali do ukončení pěstitelských prací na pozemku věznice (viz. příloha č.1. tabulka k 5.3-V.).

Oddělení výkonu trestu odnětí svobody v ostraze.

V současnosti je na oddělení s ostrahou 26 odsouzených, kteří jsou pracovně zařazeni jako chodbaři na jednotlivých vazebních odděleních, v úklidové a malířské četě, v prádelně nebo v ústavní kuchyni. Další náplní pracovních programů je především různorodá brigádnická činnost v rámci věznice, úklid a údržba ubytovacích prostor oddělení jako je estetizace cel, kulturních a společenských místností. Největší zájem je o sportovní kroužek, hlavně o kondiční posilování (viz. příloha č.1 tabulka k 5.3.-VI.)

Vzdělávání odsouzených

Odsouzení v ČR mohou od roku 2004 v rámci projektu EPLLA (Engaging of Prisoners in Life-Long Learning Activities) zvýšit svou kvalifikaci studiem na Ekonomicko-správní fakultě MU v Brně. Studium probíhá formou celoživotního vzdělávání, na které ve třetím ročníku navazuje kombinované studium. Nabídka pro studium platí pro odsouzené zařazené do typu věznice s dozorem a ostrahou.

5.6 Zajímavé informace z Vazební věznice Brno uveřejněné v časopise České vězeňství

ročník 12-číslo 3/2004	Návštěva první dámy dolnosaského vězeňství
ročník 12-číslo 5/2004	Dohody s polskými věznicemi
ročník 13-číslo 1/2005	Tuberkulóza v českých věznicích
ročník 13-číslo 2/2005	Profesionál a manažer
ročník 13-číslo 3/2005	Antické mísy pro mladé olympioniky
ročník 14-číslo 1/2006	Judo je pro mne sport číslo jedna
ročník 14-číslo 2/2006	Týmy Alfa a Bravo zasahovaly v Rapoticích
ročník 14-číslo 3/2006	Setkání přátel
ročník 14-číslo 4/2006	Tesáno do kamene
ročník 14-číslo 5/2006	Vazební věznice slaví padesátiny
ročník 14-číslo 6/2006	Vyznamenání příslušníků
ročník 15-číslo 1/2007	Efektivní zákrok vyžaduje 100% vycvičenost
ročník 15-číslo 1/2007	Aby v chlázku bylo teplo

6. VNITŘNÍ ŘÁD VAZEBNÍ VĚZNICE BRNO¹

6.1 Úprava denního života obviněných

Výkon vazby se řídí zejména zákonem č. 293/1993 Sb., o výkonu vazby v platném znění (dále jen „zákon“), vyhláškou Ministerstva spravedlnosti č. 109/1994 Sb., kterou se vydává řád výkonu vazby v platném znění (dále jen „řád“), tímto vnitřním řádem a ostatními předpisy, které mají vztah k výkonu vazby.

6.2 Přijímání obviněných do výkonu vazby

Při přijetí se obviněný prokazatelně seznámí se svými právy a povinnostmi podle zákona, řádu a tohoto vnitřního řádu. Požadavek na zapůjčení zákona a řádu uplatňuje obviněný u dozorce.

V rámci přijetí se provedou hygienická a protiepidemická opatření a případná výměna hygienického závadného oblečení za čisté. Obviněnému může být úprava vlasů a vousů provedena jen s jeho souhlasem a nepožádal-li orgán činný v trestním řízení, aby zevnějšek obviněného zůstal beze změn. Věci, které nesmí mít obviněný v cele jsou zapsány a převzaty do úschovy. Poté se provede preventivní vstupní lékařská prohlídka.

Příjem vězněných osob patří mezi jedny z nejnáročnějších služebních úkonů, neboť často dodávané osoby do výkonu vazby orgány policie jsou v psychickém šoku, po náročných výsleších orgány činnými v trestním řízení, ve špinavém a zapáchajícím oděvu a odmítají sdělovat základní osobní údaje. I k těmto situacím je směřováno 2x ročně speciální školení forenzního psychologa zaměřené na komunikaci a zvládání stresových situací. Tuto práci ve funkci zástupce velitele směny jsem vykonával 3 roky a tedy výše uvedený názor je opřen o vlastní prožitek.

¹ Vnitřní řád Vazební věznice Brno pro obviněné pod č.j.:15/33/2006-50/304 ze dne 21.2. 2006

6.3 Umíst'ování obviněných

Provádí se zejména podle ustanovení § 7 zákona¹ a dalších kritérií. Obviněný, který se chová agresivně nebo soustavně porušuje stanovené povinnosti, se umístí ve zvláštní cele odděleně od ostatních obviněných. Obviněný, který o to požádá, se umístí do cely určené výlučně buď pro kuřáky nebo pro nekuřáky.

V odůvodněných případech může obviněný požádat prostřednictvím dozorce o přemístění do jiné cely. Obviněný žádá o přemístění do jiné cely prostřednictvím dozorce při ranním hlášení na celách. O žádosti obviněného rozhoduje ředitel vazební věznice (dále jen věznice) případně jeho zástupce.

Obviněného lze umístit na oddělení se zmírněným režimem. Při umíst'ování se přihlíží k jeho osobnosti, charakteru trestné činnosti a k dosavadnímu chování ve výkonu vazby.

Obviněné ženy se umíst'ují zpravidla ve vyčleněné části věznice.

K ubytování neodsouzených mužů také existuje doporučující stanovisko Evropských vězeňských pravidel, kde se uvádí²: „Pokud je to možné, musí mít neodsouzení vězni možnost ubytování v samostatných celách s výjimkou případů, kdy by jim společné ubytování s jinými neodsouzenými vězni mohlo být ku prospěchu nebo v případech, kdy soud konkrétně nařídil, jakým způsobem by měl být ubytován konkrétní neodsouzený vězeň“.

Vzhledem k současnému počtu vězňených osob toto doporučení není ve většině případů možno objektivně zajistit. Určitým řešením je například právě probíhající přestavba vojenské základny Rapotice (kraj Vysočina) na věznici s plánovanou kapacitou 240 vězňených osob k 1.8. 2007 (první etapa).

¹ zák. č.293/1993 Sb., o výkonu vazby“

² Evropská vězeňská pravidla, příloha časopisu České vězeňství, ročník 14, č.1/2006, s. 28, bod 96, s. 31

6.4 Stravování

Obviněnému se poskytuje strava za podmínek a v hodnotách, které odpovídají udržení zdraví a přihlížejí k jeho zdravotnímu stavu a věku, přitom se přihlíží k požadavkům kulturních a náboženských tradic obviněného. O přiznání léčebné výživy, jejího druhu a délce trvání rozhoduje lékař. Obviněnému, který o to požádá, je předložen k nahlédnutí aktuální jídelní lístek. Po konzumaci stravy je prováděn sběr jídelního nádobí, při kterém se kontroluje jeho úplnost a neporušenost.

Obviněnému, kterému není umožněna v cele vlastní příprava čaje nebo kávy, se poskytne 2 x denně vřelá voda na přípravu nápojů.

Pokud obviněný, který má v úschově věznice dostatek peněžních prostředků, požádá o nákup oběda z vývařovny pro zaměstnance Vězeňské služby, jeho žádosti se vyhová, nebrání-li tomu kapacitní podmínky vývařovny.

6.5 Vystrojování obviněného

Obviněný má právo používat ve výkonu vazby vlastní oděv, prádlo a obuv za předpokladu, že splňují podmínky hygienické a estetické nezávadnosti a má zajištěnu jejich výměnu nejméně jednou týdně na vlastní náklady. Nejsou-li tyto podmínky splněny, pověřený zaměstnanec rozhodne o povinnosti obviněného používat vězeňský oděv, prádlo a obuv. V takovém případě se jeho vlastní oděv, prádlo a obuv odevzdají do úschovy věznice.

Výměna vězeňského osobního prádla se provádí 1x týdně, výměna vězeňského ložního prádla 1x za 14 dní a výměna vězeňského oděvu a obuvi dle potřeby.

V současné době na základě rozhodnutí Generálního ředitelství byla vybrána Vazební věznice Teplice, aby provedla praktické ověřovací zkoušky nového vrchního oděvu pro obviněné – pevné zelené kalhoty, béžové tričko a zelená mikina s dlouhým rukávem. Cena kompletu je asi 580,-Kč. Test by měl prověřit vhodnost zavedení nového ošacení do základní výstrojí vybavy obviněných, zejména pokud jde o jeho vlastnosti při

celodenním užívání a při údržbě, tedy při praní a žehlení. Účelem je poskytnout obviněným kvalitní standardní oděv pro denní nošení. Je to jeden z mnoha kroků, kterými Vězeňská služba hodlá zkvalitnit vězeňské prostředí a přiblížit se evropským vězeňským pravidlům¹.

Pokud obviněný nemá finanční prostředky, poskytne mu správa věznice základní hygienické potřeby.

6.6 Korespondence

Obviněný může přijímat a na svůj náklad odesílat písemná sdělení bez omezení, korespondence podléhá kontrole zaměstnanců Vězeňské služby, která obsahuje i seznámení se s obsahem písemnosti. U obviněného, jehož důvodem vazby je obava, že bude mařit objasňování skutečností závažných pro trestní stíhání (dále jen „koluzní vazba“), provádí kontrolu korespondence orgán, který vede řízení, ve lhůtě 14 dnů od přijetí korespondence. Korespondence určená k odeslání se vybírá každý pracovní den. Korespondenci, u níž provádí kontrolu orgán, který vede řízení, jakož i korespondenci obviněného s obhájcem, státními orgány a mezinárodními organizacemi, může obviněný odevzdávat v zalepené obálce.

Korespondenci včetně telegramů vybírá a vydává dozorce dle časového rozvrhu dne. Obviněný předává pouze svoji nezalepenou korespondenci, kde na přední straně obálky v levém horním rohu uvede jméno, příjmení a datum narození. Odesílaná korespondence pomalovaná či polepená se nepřijme. Údaje na obálce musí být napsány hůlkovým písmem a nesmí být psány červeně nebo obyčejnou tužkou.

Korespondenci, která dle zákona nepodléhá kontrole, může obviněný odesílat zalepenou – jméno, příjmení a datum narození uvede na přední stranu obálky do levého horního rohu.

Jde o korespondenci s orgány:

a) obhájce,

¹ České vězeňství, ročník 15, č.1/2007, s. 40

- b) státní orgány České republiky – státním orgánem se rozumí každý relativně samostatný článek organizace státní moci a správy, který má vlastní zákonem stanovenou rozhodovací pravomoc a zpravidla i vlastní organizační strukturu,
- c) mezinárodní organizace, které jsou podle mezinárodní smlouvy, jíž je Česká republika vázána, příslušné k projednávání podnětů týkajících se ochrany lidských práv.

V případě, že obviněný předává korespondenci k odeslání a uvádí, že obsahuje opravný prostředek ve smyslu procesních předpisů, upozorní na tuto skutečnost příslušného dozorce a sám toto ještě uvede na přední stranu obálky formulací – opravný prostředek. Tuto korespondenci má obviněný možnost předat v průběhu dne.

Odesílat korespondenci lze jen za podmínek, které stanoví platný poštovní řád. Z adresy musí být jednoznačně zřejmé, zda je dopis adresován fyzické nebo právnické osobě.

Došlá korespondence se vydává již otevřená s výjimkou korespondence, která nepodléhá kontrole.

Příjem doporučené korespondence a doručenek potvrzuje obviněný svým podpisem a čitelným přepisem svého jména a příjmení hůlkovým písmem v knize korespondence, pokud převzetí odmítne, považuje se tato korespondence za doručenu. Při odesílání doporučené korespondence předá obviněný i svůj vyplněný podací lístek a korespondenci opatří příslušnou známkou.

6.7 Návštěvy

Obviněný má právo na přijetí návštěvy v počtu nejvýše 4 osob (včetně dětí) 1x za dva týdny v trvání 90 minut. Termín a čas konání návštěvy stanoví věznice. O stanovení podmínek návštěvy u obviněných v koluzní¹, předběžné, vydávací nebo předávací vazbě rozhoduje příslušný orgán činný v trestním řízení. Návštěvy probíhají za přítomnosti zaměstnanců Vězeňské služby, případně též orgánu činném v trestním řízení.

¹ § 67 b) zák. č. 141/1961 Sb. „trestní řád“

V odůvodněných případech může ředitel věznice rozhodnout, že se z bezpečnostních důvodů návštěva uskuteční v místnosti, kde je návštěvník od obviněného oddělen přepážkou. Zaměstnanec Vězeňské služby nebo orgán činný v trestním řízení může návštěvu předčasně ukončit.

Na základě platného povolení může obviněný při návštěvě přijmout balíček s potravinami a věcmi osobní potřeby do hmotnosti 5 kg. Též může přijmout oblečení za účelem výměny a hygienické potřeby.

Průběh návštěv bývá často ze strany vězňů i civilních osob emočně podbarven (pláč, křik, nekontrolovaný smích) z důvodu psychického nezpracování skutečnosti uvěznění.

6.8 Duchovní služba

Obvinění mají možnost využít kontaktů se zástupci církví a náboženských společností, které docházejí do věznice.

Počátkem měsíce března 2006 byla ve Vazební věznici v Brně zřízena vězeňská kaple, která bude sloužit jak pro duchovní péči, tak i v podobě víceúčelové místnosti pro zájmovou činnost vězňů. Vězeňská kaple ve Vazební věznici Brno vznikla po několika měsících plánování a hledání vhodných prostor, které by představovaly důstojné místo pro duchovní péči, byly kapacitně odpovídající a měly zajištěnou bezpečnost.

Ve vězeňské kapli je umístěno vitrážové okno autora PhDr. Karla Rechlíka, které bylo věnováno vazební věznici brněnským biskupstvím v roce 1990. Porevoluční období v českých věznicích se neslo ve znamení významné humanizace a přineslo s sebou kromě jiného i otevření se církvím, včetně darů pro rozšíření duchovní péče (např. bible, balíčky pro sociálně potřebné atd.). Vitrážové okno o rozměrech 160 x 160 cm bylo původně umístěno na oddělení žen, kde v 90. letech krátce byla kaple zřízena. Bohužel ale narůstající počet vězňů ve VV Brno si vynutil potřebu rozšířit ubytovací kapacitu a tak zde byla tehdy kaple zrušena. Od té doby čekala vitráž, ve které je zakomponován nejen duchovní symbol jako je křížové členění okna, ale také motiv vycházejícího

slunce a motiv svobody=křidel, na své trvalé místo a uplatnění. Ve vězeňské kapli jsou dále umístěny obrazy, které namalovali dva obvinění muži. Tyto obrazy symbolizují lidské hodnoty jako je pokora, odpuštění, spravedlnost, stvoření, naděje a láska.

Ve vězeňské kapli budou probíhat bohoslužebná shromáždění evangelická, katolická i společná-ekumenická. S příchodem svátků jara zde proběhnou také velikonoční bohoslužby.

Ve Vazební věznici v Brně působí kaplan Vězeňské duchovenské péče a farář Českobratrské církve evangelické Mgr. Daniel Blažek. Do vazební věznice dochází i zástupci jiných církví, a to např. církve římskokatolické, církve adventistů sedmého dne a pravoslavné církve¹.

6.9 Přijímání balíčků a peněz

Obviněný může jednou za tři měsíce přijmout balíček s potravinami a věcmi osobní potřeby do hmotnosti 5 kg, omezení se nevztahuje na balíčky obsahující oblečení zasílané za účelem jeho výměny, knihy, denní tisk, časopisy a hygienické potřeby včetně elektrického holícího strojku. Obviněný obdrží potvrzení o právu na přijetí balíčku. Balíčky podléhají kontrole zaměstnanců Vězeňské služby. Balíčky s potravinami a věcmi osobní potřeby lze předat obviněnému při návštěvě nebo zaslat poštou. Pokud Vězeňská služba zjistí technickými prostředky či jiným způsobem, že balíček obsahuje nepovolené věci, je oprávněna balíček nebo jeho část vrátit zpět odesílateli na náklady obviněného.

Peníze může přijímat obviněný bez omezení, došlé finanční prostředky jsou obviněnému uloženy do úschovy věznice.

¹ http://brno.vscr.cz/clanky/?cl_id=163

6.10 Uspokojování kulturních a dalších potřeb

Obviněný má právo si objednat na svůj náklad knihy, denní tisk a časopisy, včetně zahraničních, pokud jsou distribuované v tuzemsku. Může si půjčovat a hrát společenské hry. Dále si může půjčovat veškerou literaturu z vězeňské knihovny.

Obviněnému se umožní používat vhodný vlastní přenosný radiopřijímač a televizor napájený z vlastního zdroje (pro který je v přijímači prostor a je jeho součástí) nebo i radiopřijímač a televizor, který lze připojit na elektrickou síť, pokud jsou pro to ve věznici podmínky (příloha č. 6). Před povolením připojit radiopřijímač nebo televizor s příkonem vyšším než 100 W na elektrickou síť uzavře ředitel věznice s obviněným písemnou dohodu o úhradě paušální náhrady za spotřebu elektřiny v souvislosti s provozem takového radiopřijímače nebo televizoru. Obviněný nesmí používat magnetofon a další zařízení určená k přehrávání záznamových médií i jakoukoliv radiotelekomunikační techniku.

Obviněný může ve výkonu vazby používat vlastní rychlovarnou konvici na přípravu nápojů. Obviněnému lze povolit ředitelem nebo pověřeným zaměstnancem věznice užívání dalších věcí osobní potřeby nebo elektrospotřebičů.

6.11 Péče o zdraví vězněných osob

Obviněný má právo na zdravotní péči s přihlédnutím k omezením vyplývajícím z účelu výkonu vazby. Zdravotní péči zajišťuje především zdravotní středisko ve věznici. Obviněný se hlásí k lékaři prostřednictvím vrchního dozorce. Akutní případy jsou řešeny neprodleně.

Způsobil-li si obviněný svévolně újmu na zdraví nebo jinému úmyslně umožnil způsobit mu újmu na zdraví anebo se opakovaně dopustil porušování léčebného režimu, nebo zneužil zdravotní péče předstíráním poruchy zdraví, nebo se z vlastního rozhodnutí nepodrobil lékařskému zákroku, ke kterému dal předchozí souhlas nebo o který požádal, má povinnost nahradit škodu způsobenou Vězeňské službě (zvýšené náklady na střežení a náklady na dopravu a předvedení do zdravotnického zařízení).

Obviněný může i během dne v době od 08.00 hod. do večerky odpočívat na ustlaném lůžku a to ve vlastním nebo vězeňském oděvu.

6.12 Koupání

Obviněný se koupe v teplé vodě nejméně 2x týdně. Za koupání v teplé vodě se v podmínkách výkonu vazby považuje sprchování teplou vodou. Na doporučení lékaře nebo vyžadují-li to hygienické důvody, zajistí věznice koupání častější.

Četnost koupání byla do roku 2000 pouze 1x týdně, zvýšení četnosti je další krok k humanizaci českého vězeňství.

6.13 Vycházky

Obviněný má právo účastnit se denně vycházky ve vymezeném prostoru věznice v trvání nejméně jedné hodiny. Vycházka může být z důležitých důvodů omezena nebo zrušena. U nemocného obviněného se vycházka koná se souhlasem ošetřujícího lékaře a podle jeho doporučení.

6.14 Zaměstnávání

Obviněný může být na vlastní žádost po dobu trvání vazby pracovníčně zařazen v rámci možností věznice. Potřebné informace mu na jeho žádost poskytne vrchní dozorce.

Na toto téma je v poslední době rozsáhlá diskuse a je vyvíjena snaha Vězeňské služby přes Ministerstvo spravedlnosti dosáhnout výrazného zvýšení počtu zaměstnaných vězňených osob.

Na otázku legislativních změn odpovídá Ministr spravedlnosti JUDr. Jiří Pospíšil ve svém rozhovoru pro resortní časopis České vězeňství¹ následující: „Chceme připravit právní úpravu-to souvisí se zaměstnaností vězňů-, která sníží možnost vězňů odmítat práci. Podle této novely by vězni vykonávali práci pro obce a kraje. Z analýz, které máme k dispozici, docházíme k závěru, že mezinárodní závazky, kterými je Česká republika vázána, umožňují, aby práce schopní vězni vykonávali práci i u soukromých subjektů a nemohli ji odmítat“.

Dne 12.3. 2007 zveřejnily internetové noviny² a tištěné deníky, že vláda schválila novelu, která má zvýšit zaměstnanost vězňů. Podle ní vězni by v budoucnu nesměli odmítnout práci pro kraje, obce a subjekty, které samospráva kontroluje nebo vytváří. Nyní právní řád stanoví povinnost vězňů pracovat pouze pro zařízení, jejichž zřizovatelem nebo většinovým vlastníkem je stát.

"Řeší se tím nedostatek pracovních míst pro vězně a naopak nedostatek pracovníků v některých oblastech," informovala mluvčí ministerstva spravedlnosti Zuzana Kuncová. Schválená norma, kterou nyní posoudí sněmovna, je podle ní jednou z důležitých bodů justiční reformy ministra spravedlnosti Jiřího Pospíšila (ODS). Plánuje, že novela začne platit ještě letos.

V současnosti k zaměstnání u subjektu, jehož zřizovatelem nebo většinovým vlastníkem není stát, je potřebný písemný souhlas, který ovšem může odsouzený kdykoli odvolat.

"V současné době v Česku pracuje přes polovinu práce schopných vězňů. Chtěli bychom touto úpravou dosáhnout 60 procent zaměstnanosti, což je běžné v ostatních zemích Evropské unie," uvedl v tiskové zprávě Pospíšil. Z 18.800 vězňů je podle něj 13.000 "pracovně zařaditelných", z nich pracuje zhruba 6800. Průměrná měsíční odměna vězně činí 4300 korun.

¹ České vězeňství, ročník 15, č.1/2007, s. 3

² URL| http://www.ceskenoviny.cz/domov/index_view.php?id=241204

Cílem předlohy je také pozitivně působit na odsouzené, aby si osvojili pracovní návyky. Součástí zaměstnání je i získávání a doplňování vzdělání a kvalifikace. Vězni také budou moci plnit své finanční závazky včetně vyživovací povinnosti.

Podle statistických údajů zveřejněných Vězeňskou službou¹ bylo v roce 2006 průměrně do práce zařazeno 6 261 osob z 13 359 vězněných osob zařaditelných do práce, tj. 46,9%. V závěru roku 2006 dosáhl momentální stav zaměstnanosti 53%.

Průměrná měsíční odměna vězněných osob činila:

- ve vnitřních provozech: 4 376,- Kč;
- u cizích subjektů: 4 359,-Kč;
- v provozovnách hospodářské činnosti: 3 494,-Kč.

6.15 Ochrana práv obviněných

K uplatnění svých práv může obviněný podávat státním orgánům ČR i mezinárodním orgánům a organizacím žádosti a stížnosti. Žádosti předá přímo vrchnímu dozorcí a stížnosti vloží do označené schránky. Pokud o to obviněný požádá, musí mu být bez zbytečného odkladu umožněna rozmluva s ředitelem věznice nebo jeho zástupcem.

¹ České vězeňství, ročník 15, č.1/2007, s. 38, bod IV.

7. KONCEPCE ROZVOJE ČESKÉHO VĚZEŇSTVÍ DO ROKU 2015¹

7.1 Cíl

Základním cílem Koncepce českého vězeňství do roku 2015 je reagovat na nové podmínky a nové souvislosti, v nichž se české vězeňství nachází a současně naznačit směřování a priority českého vězeňského systému.

Prameny na této cestě mají být Doporučení Rady Evropy, novelizovaná legislativa, penologický výzkum a prognózy jako zvyšující se bezpečnostní rizika, liberalizace trestu a další růst počtu vězňených osob.²

7.2 Základní programové prohlášení

Vězeňská služba České republiky jako součást trestní justice respektuje právní řád, usiluje o to, aby přispívala k ochraně společnosti. Činí tak nejen izolací pachatelů trestné činnosti, ale i vytvářením podmínek pro integraci odsouzených osob po propuštění z výkonu trestu a podporou jejich úsilí o převzetí odpovědnosti za svůj život občana, dodržujícího zákony³.

7.3 Strategické cíle

K naplnění svých záměrů si české vězeňství stanovuje cíle, kterými například jsou⁴:

- Koncipováním a naplněním nové bezpečnostní doktríny, jejímž základem bude komplementární působení prvků vnější bezpečnosti a bezpečnosti dynamické, zajistit přiměřenou míru bezpečnosti a bezpečí pro společnost, vězně a vězeňský personál.

¹ Koncepce rozvoje českého vězeňství do roku 2015, Praha, 2005

² Koncepce rozvoje českého vězeňství do roku 2015, Praha, 2005, s.6-7

³ Koncepce rozvoje českého vězeňství do roku 2015, Praha, 2005, s. 8,

⁴ Koncepce rozvoje českého vězeňství do roku 2015, Praha, 2005, s. 9-10

- Činit kroky k dalšímu zintenzivnění spolupráce s Probační a mediační službou České republiky.
- Zpracovat a realizovat strategii zaměstnávání vězňených osob směřující k rozšíření možností zaměstnávání, přitom počítat též se zaměstnáváním během výkonu vazby.
- Činit kroky k žádoucím změnám vězeňské architektury, a to především s cílem modernizace vězeňských zařízení, případně výstavby nových.
- Být moderním, dynamickým systémem, jenž je otevřen odůvodněným změnám. K tomu orientovat vztahy s veřejností, s institucemi a organizacemi, včetně Koncepce aktivních zahraničních kontaktů.

7.4 Bezpečnostní doktrína

Pouze v bezpečné věznici lze zajistit důstojný život, práci a humánní zacházení s vězňenými osobami. Zajištění bezpečnosti a bezpečí je důležitým předpokladem ke kvalitnímu provádění programů zacházení a dalších aktivit.

V této souvislosti je často skloňován termín „dynamická bezpečnost“. Tato bezpečnost je chápána jako vyvážený poměr mezi přiměřenou náročností při vyžadování kázně a pořádku a současným pochopením pro potřeby vězňených osob. Dynamická bezpečnost se vyznačuje pevností postojů a náročností na jedné straně a vstřícností a ochotou na straně druhé. Je výrazem vysoké profesionality, směřuje ke snižování napětí a je účinnou prevencí mimořádných událostí¹.

7.5 Změna způsobu výkonu vazby

V souvislosti se změnou způsobu výkonu vazby a s ohledem na současnou situaci bude nutné zejména:

- činit postupné kroky k vytvoření přijatelnějších hygienických podmínek a k celkovému zlepšení ubytovacího standardu pro obviněné;

¹ Koncepce rozvoje českého vězeňství do roku 2015, Praha, 2005, s. 11-12

- věnovat zvýšenou pozornost budování nových společných prostor, prostorům určených k pohybu a aktivitám mimo cely, prostorům venkovním a prostorům pro sport a práci tak, aby každý obviněný mohl trávit přiměřenou část dne mimo uzavřený prostor cely;
- vytvářet uvnitř věznic podmínky pro honorovanou pracovní činnost obviněných, a to na jejich dobrovolné bázi za účelem snížení finanční zátěže, kterou vazba pro obviněné a jejich rodiny představuje;
- vytvářet podmínky k širší neformální nabídce preventivněvýchovných, vzdělávacích, zájmových a sportovních programů¹.

7.6 Výkon trestu odnětí svobody

Úroveň výkonu trestu odnětí svobody lze hodnotit mnohem příznivěji oproti úrovni výkonu vazby. Koncept zacházení s vězněnými osobami, jenž byl stanoven na počátku 90. let a vycházel z důkladné diagnostiky, byl ve své době progresivní a moderní.

Vězeňská služba si je vědoma nových podnětů a chce uplatňovat i získané zkušenosti ze zahraničních osvědčených systémů vězeňství a proto chce činit kroky k systematickému vylepšování vězeňské architektury, vytvořit standardy vnitřních i vnějších prostor prostředí výkonu trestu, plánovat výstavbu nových kapacit, aby umožňovaly ubytovací kapacitu 6m² na jednu vězněnou osobu. Dále chce činit kroky ke změně struktury zaměstnanců ve prospěch personálu, který bezprostředně zachází s vězněnými osobami, vytvářet další specializovaná oddělení s cílem naplňování potřeb specifických skupin odsouzených a v neposlední řadě upravit systém vzdělávání vězněných osob tak, aby veškeré certifikované vzdělávání bylo metodicky řízeno středním odborným učilištěm².

7.7 Vztahy k veřejnosti

Vedení Vězeňské služby si je plně vědomo, že nezbytnou součástí efektivního řízení je i oblast vztahů s veřejností. Sehrává rozhodující úlohu v tom, jakou pověst má vězeňská

¹ Koncepce rozvoje českého vězeňství do roku 2015, Praha, 2005, s. 14-15

² Koncepce rozvoje českého vězeňství do roku 2015, Praha, 2005, s.16-20

služba ve společnosti. Důležitou součástí, jež do této oblasti spadá, jsou také mezinárodní kontakty. Jejich rozsah a význam neustále roste. O tom jistě svědčí například i setkání hlavních představitelů Vězeňských služeb ve Vazební věznici Brno.

Ve dnech 1.-2.března 2007 se uskutečnilo na půdě Vazební věznice Brno pracovní setkání generálních ředitelů Vězeňské služby zemí Visegrádské čtyřky. Ústředním tématem jednání byla zejména výměna zkušeností z oblasti zajištění bezpečnosti a zaměstnávání odsouzených. V rámci jednání byla také uzavřena Dohoda o spolupráci mezi Vězeňskou službou ČR a Vězeňskou službou Maďarské republiky. Tato dohoda se týká podmínek spolupráce na období let 2007 - 2010 v oblasti výměny zkušeností, vědecko-technických informací a realizace společného výzkumu v oblasti vězeňské problematiky. Současně také byla schůzka zaměřena na přípravu VII. mezinárodní konference "Evropské vězeňské systémy", která se bude konat v Kroměříži ve dnech od 4.-6. září 2007. Domácí a zahraniční odborníci se zde již tradičně budou zabývat třemi hlavními tématy : bezpečností vězeňských zařízení, úlohou vězeňského personálu při zacházení s vězni a problematikou zaměstnávání odsouzených¹.

¹ <http://www.vscr.cz/>

ZÁVĚR

Závěrem této bakalářské práce bych chtěl konstatovat, že vnímám tento bezpečnostní sbor jako moderní, dynamicky se rozvíjející složku, která plní velmi závažné úkoly bezpečnostního charakteru a každý z příslušníků, který si plní řádně své povinnosti, přispívá k posílení bezpečnosti celé společnosti-každého občana naší země.

Je třeba konstatovat, že jedním z hlavních úkolů Vězeňské služby České republiky je spravovat a střežit věznice a vazební věznice a odpovídat za dodržování podmínek výkonu trestu odnětí svobody a výkonu vazby. Aby tento úkol byl bezezbytku plněn, to je na kvalitní, zodpovědné a profesionální práci každého zaměstnance, od generálního ředitele po jakoukoli dělnickou profesi.

Vězeňská služba České republiky má stanoveny své dlouhodobé a krátkodobé cíle, které jsou promítány do každodenní náročné práce ve vysokém společenském zájmu. Naplnění cílů a zhodnocení úspěšnosti nelze vyjádřit pouze statistickými čísly a grafy, neboť se jedná o práci s lidmi a ta je i na dnešní poznatky v personalistice obtížně kvantifikovatelná a měřitelná a o to víc, že práce zaměstnanců Vězeňské služby České republiky spočívá především v úsilí o působení na vězněné osoby, při němž nejde jen o zabránění mimořádným událostem, ale také o ovlivňování chování a postojů obviněných a odsouzených s cílem minimalizovat jejich opakující se protispolečenské jednání.

Prioritou ve sledovaném období, ale i do budoucna, je zvýšení zaměstnanosti odsouzených. Orgány České republiky vyvíjejí maximální snahu o vytvoření optimálních pracovních podmínek z důvodu, aby byla dána možnost odsouzeným vydělat finanční prostředky a aspoň částečně tak splácet škody spáchané trestnou činností.

Je škoda, že přes veškerou snahu i dosažené výsledky si část veřejnosti uchovává poměrně specifický vztah k této práci, i když s tímto fenoménem se bylo možno setkat v kterékoliv době a na kterémkoliv místě světa v celé dlouhé historii vězeňství.

RESUMÉ

Ve své bakalářské práci na téma „Současné vězeňství“ jsem se zabýval úkoly, organizací a řízením Vězeňské služby České republiky, stavem obviněných a odsouzených, personálem Vězeňské služby podle struktury, věku a vzdělání, dále právy a povinnostmi zaměstnanců, popisem struktury a činnosti organizační jednotky, vnitřním řádem pro výkon vazby a koncepcí rozvoje českého vězeňství do roku 2015.

1. kapitola se zabývá úkoly, organizací a řízením Vězeňské služby České republiky, které jsou stanoveny platnou zákonnou normou.
2. kapitola komplexně pojednává o statistických údajích k obviněným a odsouzeným osobám pobývajících ve vězeňských zařízeních na území České republiky a o aktuálním početním stavu těchto osob.
3. kapitola je sondou do personálu Vězeňské služby České republiky s kritérii počtu, struktury, věku a dosaženého vzdělání.
4. kapitola seznamuje s právy a povinnostmi zaměstnanců Vězeňské služby při plnění úkolů s vězněnými osobami a dále se spoluprací s dalšími orgány České republiky.
5. kapitola konkrétně popisuje organizační jednotku Vězeňské služby České republiky a to Vazební věznici Brno.
6. kapitola rozebírá vnitřní řád Vazební věznice Brno pro obviněné osoby, který komplexně řeší jejich každodenní život za vězeňskými zdmi.
7. poslední kapitola je prognózou rozvoje vězeňství České republiky s výhledem do roku 2015.

ANOTACE

KŘÍŽ, Vlastimil: Současné vězeňství, bakalářská práce, 84 stran, UTB ve Zlíně 2007

Cílem práce bylo podat aktuální obraz českého vězeňství na počátku 21. století, jeho problémy a vize do budoucna. Obsahově se zabývá jak vězňnými osobami ve výkonu vazby nebo trestu odnětí svobody, tak zaměstnanci a to příslušníky Vězeňské služby a občanskými zaměstnanci. Podrobně rozebírá činnost reprezentativní organizační jednotky-Vazební věznice Brno, vnitřní řád pro život ve vězení a podstatné aspekty vývoje do budoucna.

Klíčová slova

Vězeňství, organizace a řízení, obviněný, odsouzený, zaměstnanec Vězeňské služby, povinnosti, oprávnění, organizační jednotka, vnitřní řád, rozvoj

ANNOTATION

KŘÍŽ, Vlastimil: Contemporary prison service, bachelor work, 84 pages, University of Tomas Bata in Zlin 2007

The main objective of this work is to present actual overview on czech prison service beginning 21st century. This covers its problems and visions for future. Content deals with imprisoned persons in execution period as well as with employed persons in prison service – members and civil workers. The work analyses in details activities of Prison Brno, internal regulations for daily life and substantial aspects of future development.

Keywords

Prison service, organisation and management, accused, sentenced, employee of prison service, duties, licence, organisation unit, internal regulations, development.

Seznam použité literatury

1. Zákon č.140/1961 Sb.,„trestní zákon“
2. Zákon č.141/1961 Sb.,„trestní řád“
3. Zákon č.555/1992 Sb.,o vězeňské službě a justiční strážci ČR“
4. Zákon č.293/1993Sb.,o výkonu vazby“
5. Zákon č.169/1999 Sb.,o výkonu trestu odnětí svobody“
6. Zákon č.283/1991 Sb.,o Policii České republiky“
7. Zákon č.361/2003 Sb.,o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů“
8. NGR č.40/2002,,o způsobu zpracování záznamu a hlášení o použití donucovacích prostředků“
9. COYLE Andrew, Řízení věznic v čase změn, Praha, 2004, 110 s. ISSN 1213-9297
10. Sborník referátů z mezinárodní konference, Praha 2004, 495 s. ISBN 80-239-3645-X
11. Vnitřní řád Vazební věznice Brno pod č.j.:15/33/2006-50/304 ze dne 21.2. 2006
12. Evropská vězeňská pravidla, Praha, 2006, 35 s. ISSN 1213-9297
13. Výroční zpráva VS ČR za rok 2005
14. Výroční zpráva Vazební věznice Brno za rok 2006 pod č.j.:51/6/2007-30/Všeob/02
15. Koncepce rozvoje českého vězeňství do roku 2015, Praha, 2005,30 s.
16. České vězeňství, mimořádné číslo, Brněnská věznice včera a dnes, Brno, 2006
17. České vězeňství-časopis
18. Internetové stránky VS ČR/www.vscr.cz
19. http://brno.vscr.cz/clanky/?cl_id=163
20. http://www.ceskenoviny.cz/domov/index_view.php?id=241204

Seznam příloh

Příloha č.1-tabulky

Příloha č.2-fotografie z prostředí Vazební věznice Brno

Příloha č.1

tabulka k 3.2

Rok	základní	střední	stř./ mat.	vyšší odb.	bakalář.	Vysokošk.	celkem
12/2000	137	2467	6637	19	308	958	10526
12/2001	124	2209	6980	27	298	1009	10647
12/2002	117	1978	7066	37	342	1055	10595
12/2003	109	1783	7316	48	388	1081	10725
12/2004	94	1528	7366	70	443	1112	10613
12/2005	80	1298	7412	84	488	1112	10474

tabulka k 3.3

Rok	do 25 let včetně	nad 25 do 30	nad 30 do 35	nad 35 do 40	nad 40 do 45	nad 45 do 50	nad 50 let	celkem
12/2003	1075	2028	1654	1576	1189	1041	2162	10725
12/2004	980	1894	1712	1533	1253	947	2294	10613
12/2005	973	1773	1716	1459	1301	876	2376	10474

tabulka k 5.3

Průměrný příjem v Kč

Kategorie	Rok 2005	Rok 2006
Příslušníci	23 103	23 946
Občanští zaměst.	23 235	25 110

tabulka k 5.3.-I

Průměrný příjem v Kč

Vězni	Rok 2005	Rok 2006
	5 172	5 028

tabulka k 5.3.-II.

Škody:

druh škody	počet škod	částka škody	vymáháno	zapláceno	odepsáno	v řešení	
						počet příp.	za Kč
na penězích	6	67 236,00	0,00	6 675,00	0,00	2	60 561,00
na materiálu	26	27 305,21	5 600,06	3 463,99	7 652,90	2	10 588,26
na dopr. prostř.	3	96 985,10	0,00	45 052,53	51 932,57	0	0,00

tabulka k 5.3.-III.

Přehled o upuštěných pohledávkách za rok 2006

Stav upuštěných pohledávek	za propuštěnými vězni		za vězni v živé evidenci	
	Stav v Kč	počet dlužníků	stav v Kč	počet dlužníků
Ředitelem věznice	54 790,00	3	0	0
Ředitelkou OE GŘ	0,00	0	0	0
GŘ VS ČR	0,00	0	0	0
Celkem	54 790,00	3	0	0

tabulka k 5.3.-IV.

rok 2006

Kategorie	nemocnost		úrazovost pracovní (služební)		
	počet příp.	% PN	počet příp.	dnů PN	odškodnění v Kč
příslušníci	434	4,7	14	393	103 790
obč. zaměstnanci	81	3,5	1	0	240
vězni	132	3,2	5	80	3 270

tabulka k 5.3.-V.

Aktivity programu zacházení	Organizuje
Kroužek společenských her	Vychovatel
Kroužek rukodělný	Vychovatel
Kroužek akvaristický	Vychovatel
Sociální minimum	Sociální pracovník
Kroužek kondičního posilování	Pedagog
Kroužek vaření	Vychovatel terapeut
Kroužek výuky cizích jazyků	Vychovatel
Pohybový kroužek	Vychovatel
Videoklub	Vychovatel terapeut
Adaptační kurz	Psycholog, Pedagog
Divadelní kroužek	Psycholog

tabulka k 5.3.-VI.

Aktivity programu zacházení	Organizuje
Kroužek společenských her	Vychovatel
Kroužek rukodělný	Vychovatel
Kroužek šipky	Vychovatel
Kroužek občanského minima	Sociální pracovník
Kroužek sportovní	Vychovatel
Program zacházení s odsouzenými	Psycholog
Kroužek vaření	Sociální pracovník
Výchovně vzdělávací program	Pedagog
Kroužek výuky cizích jazyků	Vychovatel

Čelní pohled na Vazební věznici Brno

Pohled přes žiletkový plot na vězeňskou nemocnici

Budování venkovních prostor pro „oddělení pro léčení drogově závislých z regionu Morava“

V roce 2006 dokončený elektronický systém vstupu na oddělení výkonu vazeb

Zabezpečení „slabého místa“ – strážní věže

V roce 2006 dokončená výměna vjezdových vrat do služebních garáží

Nově vybavené výsledkové místnosti

Cela oddělení se zesíleným stavebně technický zabezpečením po požáru spojeném s pokusem o útěk dne 23.9. 2006

Střídání strážních stanovišť

Operační středisko – nová plazmová obrazovka

Činnost speciálního drogového psa – „v akci“

Šampióni VS ČR ve služební kynologii

Vycházkové dvory vězňů

Místo pro návštěvy odsouzených v letním období

Průběh mezikrajové eskorty služebním autobusem VS ČR

Provádění leteckých eskort ve spolupráci s PČR

Kontrola čistoty služebních zbraní příslušníků

Pracoviště evidence vstupů do vazební věznice Brno

Posilovna pro zaměstnance

Tenisový kurt v bezprostřední blízkosti objektu Vazební věznice Brno